

KULTTUURI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022	TP MUUTOS%	TA TOT%	MTA TOT%	MTA EROTUS
TOIMINTATUOTOT	897	1 348	1 348	1 266	41,1 %	93,9 %	93,9 %	- 83
TOIMINTAKULUT	- 8 988	- 8 990	- 8 992	- 9 289	3,4 %	103,3 %	103,3 %	- 297
TOIMINTAKATE	- 8 090	- 7 642	- 7 643	- 8 023	-0,8 %	105,0 %	105,0 %	- 380

Käyttösuunnitelma valmistellaan osana vuosittaista toiminnan ja talouden suunnittelua. Se tarkoittaa ja toimeenpanee Tuusulan kunnan strategiaa, pormestariohjelmää, valtuustokauden tavoitetta toteuttavia vuositavoitteita sekä talousarviota. Käyttösuunnitelma sisältää lautakunnan alaista toimintaa ohjaavat strategiset tavoitteet ja linjaukset, toiminnan painopisteet, riskiarvion, keskeiset indikaattorit, investoinnit ja henkilöstösuunnitelman.

Käyttösuunnitelman toteutumisesta raportoidaan lautakunnalle maaliskuun, kesäkuun, syyskuun ja vuoden lopun tilanteesta.

Palvelualueet ja palveluyksiköt:

Kulttuuri

- Kirjasto
- Museo- ja kulttuuripalvelut
- IT-museo

Vapaa-aika

- Alueellinen nuorisotyö ja tapahtumapalvelut
- Liikuntapaikat ja ulkoilupalvelut
- Uimahalli- ja terveysliikuntapalvelut

Kulttuuri

Palvelualue

Vastuhenkilö: Kulttuuri- ja museotoimenjohtaja Ulla Kinnunen

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022	TP MUUTOS%	TA TOT%	MTA TOT%	MTA EROTUS
TOIMINTATUOTOT	330	313	313	345	4,4 %	110,0 %	110,0 %	31
TOIMINTAKULUT	- 3 774	- 3 857	- 3 858	- 3 896	3,2 %	101,0 %	101,0 %	- 38
TOIMINTAKATE	- 3 443	- 3 543	- 3 544	- 3 551	3,1 %	100,2 %	100,2 %	- 7

Palvelualue sisältää seuraavat palveluyksiköt

Kirjasto

Kulttuuri- ja museopalvelut

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Kulttuurin palvelualueeseen kuuluu kulttuuripalvelut, museo ja kirjasto. Kulttuuripalvelut tuottaa palveluja kaikille ikäryhmille mahdollistaen kuntalaisten pääsyn tietoon, sivistykseen ja omaan historiaansa.

Kulttuuripalvelut tuottaa sekä järjestää erilaisia kulttuuritapahtumia ja -palveluita usein yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa. Tuusulan kunnan museokohteita ovat Taitelijakoti Erkkola, Haloseniemi ja Klaavolan talo. Museo vastaa Aleksis Kiven kuolinmökkin ja Kellokosken sairaalanmuseon avoimna pidosta ja asiakaspalvelusta. Kunnalla on sopimus sekä Ilmatorjuntamuseon että Työläiskotimuseon kanssa. Museolla on laajat taide- ja kulttuurihistorialliset kokoelmat. Kirjastopalveluita tuotetaan lähipalveluina kolmessa kirjastossa sekä kirjastoautossa.

Olellaiset tapahtumat palvelualueella

Kulttuuripalveluissa on purettu koronarajoituksia ja palattu vähitellen ns. normaaliin toimintaan. Kävijä- ja lainausmäärät ovat lähes pandemiaa edeltävällä tasolla. Korona aiheutti toimintavuonna kuitenkin paljon työpöissaoloja ja pandemian jälkiseurauksia näkyi kirjastoissa. Uhkaavien tilanteiden ja häiriökäyttäytymisen määrä asiakaspalvelussa kasvoi.

Kouluyhteistyö ja kulttuurikasvatussuunnitelmien Kultsun ja Taika Kultsun toteuttaminen on sujunut hyvin. Kulttuuripalveluiden tarjoamiin erilaisiin ja eri-ikäluokille suunnattuihin ohjelmiin on osallistunut tuhansia tuusulalaisia lapsia. Kulttuurikasvatussuunnitelman ohjelmien kautta jokainen lapsi pääsee kokemaan taidetta ja kulttuuria. Skidiviikot tarjosivat monelle pienelle lapselle ensimmäisen kosketuksen elävään taiteeseen.

Kulttuuripalvelut palkitsi vuoden tuusulalaisena kirjoittajana kirjailija Juha Vuorisen. Vuoden kulttuurimyönteinen palkinnon sai Jekku Ry.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan myönsi helmikuussa avustuksia 46:lle kulttuuri- ja taidealan toimijalle. Kulttuuri- ja taidetoiminnan tukemiseen oli varattu yhteensä 120 000 euroa. Lisäksi Aleksis Kiveen liittyville tuotannoille jaettiin erillistä avustusta 10 000 euroa.

Toimintavuonna huomioitiin merkkivuosi 150 vuotta Aleksis Kiven kuolemasta. Merkkivuoden teemana oli kulttuurin, taiteen ja tieteen vaikutukset mielen hyvinvointiin. Tunnuksena oli Kiven viimeisiksi sanoiksi mainitut Minä Elän! Merkkivuotta toteutettiin yhteistyössä Nurmijärven kunnan kanssa. Merkkivuoteen liittyvää monipuolista ohjelmaa oli tarjolla koko vuoden. Minä Elän -kävely Nurmijärven Palojoen syntymäkodilta Tuusulan Rantatien kuolinmökkiin oli yksi merkkivuoden päätapahtumista.

Halosenniemen museo oli suljettuna syyskuusta 2021 alkaen puoli vuotta. Rakennuksen lämmitys-, valaistus- ja turvajärjestelmät päivitettiin. Talon tulisijat kunnostettiin, lämpöpatterit vaihdettiin ja ulkovaippa käsiteltiin. Halosenniemen näyttelyt - *Taiteilijaelämään Halosenniemessä ja Soiva Halosenniemi* - juhlistivat 120-vuotiasta taiteilijakotia. Taitelijakoti Erkkolassa oli esillä näyttelyt *Tuntematon suunnittelija Martta Wendelin, Täällä jossain ja Onni yksillä - Kirjailijakohtaloita*.

Kesä oli vilkasta tapahtuma-aikaa ja mm. Tuusula-päivä keräsi yleisöä monipuolisella ohjelmistolla. Kunta vastasi ensimmäistä kertaa tapahtuman Tuusulan taiteiden yö järjestämisestä. Eri puolilla kuntaa järjestetty tapahtuma keräsi kiitosta ja osallistujia runsain määrin. Kulttuuri- ja ihmisoikeustapahtuma Keski-Uudenmaan Pride järjestettiin Jokelan Tiilitehtaalla. Suositussa metallinpaljastinpäivässä innostuneet osallistujat löysivät hylsyjä, pikkuautoja, kolikoita ynnä muuta mielenkiintoista. Vuoden kumminta tapahtuma toteutettiin yhteistyössä alueellisen nuorisotyön kanssa ja se oli suunnattu 13–18 -vuotiaille tuusulalaisille nuorille.

Palveluverkon taideohjelmaa toteutetaan poikkileikkaavana projektina. Toimintavuonna edistettiin kulttuuri- ja lukiotalo Monioon tulevaa valotaidetta sekä Tuusulanjärven ja Riihikallion kampuksille tulevia taidehankintoja. Vesa-Pekka Rannikon moniosainen Kirjoverkkoperhonen -taideteos julkistettiin kesäkuussa Rykmentinpuiston alueella. Kellokosken kiertoliittymään valmistui Samuli Alosen Vetonaula -teos.

Kirjastoaineiston kelluttaminen toimipisteiden välillä aloitettiin. Sillä saadaan aineisto paremmin asiakkaiden saataville sekä lisätään kokoelmien monipuolisuutta ja vaihtelevuutta. Kirkes-kirjastojen järjestelmänvaihtoprojekti käynnistyi syyskuussa.

Tuusulan ja Hyvinkään kirjastojen yhteinen *Tyttökirjaelämyksiä - sukupolvet kohtaavat* -hanke päättyi. Opetushallituksen Lukuliike toiminta-avustus myönnettiin kirjaston, opiston, ohjaamon ja alueellisen nuorisotyön yhteiseen *Lukisinko – sanalinko* hankkeeseen. Aluehallintovirastolta saadulla rahoituksella kartoitettiin *Rakas*-hankkeessa mahdollisuuksia kirjastokimppojen yhteistyön syventämiselle. *Kohti eduskuntavaaleja* -hanke keskeytettiin hankkeen toteuttamistapaan liittyvien erimielisyyksien vuoksi.

Tuusulan ja viiden lähikunnan museoiden yhteinen *Kuvaa uusiksi* -jälleenkuvaushanke päättyi. Järvenpään, Keravan ja Tuusulan museoiden yhteinen virtuaalinen museo hankeselvitys sai jatkoa OKM:n myönnettyä miljoonan euron avustuksen XR-museokeskuksen rakentamiseen vuosille 2023-24. Tuusula osallistui OKM:n rahoittamaan ja Porvoon vetämään kehittämistehtävään, Kulttuuri kylässä -hankkeeseen. Sen puitteissa järjestettiin käänteinen kilpailutus, jossa taiteilijat saivat tarjota sisältöjä 1500 eurolla.

Tuusulan ensimmäiseen kesätaiteilijana toimi Katariina Sarja. Hän järjesti Tuusulan runokesä 2022 -kokonaisuuden.

Kulttuuripalveluissa tavoitettiin kulttuurikasvatussuunnitelman ja muun pedagogisen toiminnan puitteissa noin 10 000 lasta. Erilaisia tapahtumia järjestettiin satoja ja niihin osallistui noin 30 000 ihmistä. Museokävijöitä oli noin 45 000 ja lainoja puoli miljoonaa.

Talouden toteutuminen

Kulttuurin talous toteutui talousarvion mukaisesti. Toimintatuottoja kertyi 0,3 milj. euroa, toimintakulut olivat 3,9 milj. euroa ja toimintakatteen toteuma oli 3,5 milj. euroa (mta 3,5 milj. euroa, tot. **100,2 %**).

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kulttuuripalveluiden asiakkaat ovat palanneet palvelujen pariin. Kunnolliset ja toimivat työ- ja asiakaspalvelutilat mahdollistavat onnistuneet kohtaamiset ja kehittyvän toiminnan.

Kirjasto

Palveluyksikkö

Vastuuhenkilö: Kirjastotoimenjohtaja Annastiina Louhisalmi

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022	TP MUUTOS%	TA TOT%	MTA TOT%	MTA EROTUS
TOIMINTATUOTOT	107	56	56	109	2,0 %	195,8 %	195,8 %	53
TOIMINTAKULUT	- 2 213	- 2 103	- 2 103	- 2 130	-3,8 %	101,3 %	101,3 %	- 27
TOIMINTAKATE	- 2 106	- 2 047	- 2 047	- 2 021	-4,0 %	98,7 %	98,7 %	26

Palveluyksikön olennaiset tapahtumat

Toiminta

Kirjastoissa purettiin alkuvuonna viimeiset koronarajoitukset. Tilat ovat olleet käytössä kokonaisuudessaan siten, että väljä asiointi ja turvavälien pitäminen on mahdollistettu. Tapahtumiin liittyvät rajoitukset purettiin ja tapahtumia ja opastuksia on toteutettu normaaliin tapaan. Korona ja muut infektiot ovat aiheuttanut paljon sairaspöissaoloja.

Koronapandemian jälkiseurauksia on näkyvissä kirjastotiloissa. Uhkaavien tilanteiden määrä asiakaspalvelussa on kasvanut pääkirjastossa ja tiloissa on tapahtunut häiriökäyttäytymistä, ilkivaltaa ja sotkemista. Pääkirjastossa oli alkuvuoden vartija viisi tuntia joka arkipäivä tukemassa henkilökunnan työssäjaksamista ja takaamassa turvallisuuden. Kirjaston talousarviossa on varattu vartiointikuluihin 2000 euroa vuodessa, mutta alkuvuodesta vartiointipalveluihin jouduttiin käyttämään n. 3000 euroa kuukaudessa.

Kouluyhteistyö ja Kultsujen toteuttaminen on käynnistynyt vilkkaasti. Kirjastonkäytönopastuksiin ja kirjavinkkauksiin on osallistunut vuoden aikana 3502 oppilasta. Kirjastoissa on myös päästy järjestämään tapahtumia normaaliin tapaan. Lapsille ja perheille suunnatut tapahtumat ovat tavoittaneet hyvin kävijöitä, mutta senioreille ja työikäisille suunnattujen tapahtumien osallistujamäärät jäivät pieniksi. Kirjaston järjestämiin tapahtumiin on vuoden aikana osallistunut n. 4900 henkeä.

Minna Canthin, tasa-arvon ja kirjaston päivänä 19.3. palkittiin toisen kerran Vuoden tuusulalainen kirjoittaja Kirjaston kotiseutukokoelma -rahastosta. Palkinnon sai kirjailija Juha Vuorinen.

Kirjastoissa on aloitettu lähes koko aineiston kelluttaminen toimipisteiden välillä 1.4.2022. Kellutuksen tavoitteena on saada aineisto paremmin asiakkaiden saataville sekä lisätä kokoelmien monipuolisuutta ja vaihtelevuutta. Kellutuksen myötä myös uuden aineiston hankintatavat uudistettiin ja paikalliskokoelmista luovuttiin.

Kellokosken omatoimikirjasto otettiin käyttöön marraskuussa 2021. Omatoimikirjastosta tehtiin asiakaskysely toukokuussa. Kyselyn perusteella kirjastopalvelujen saatavuus on kasvanut merkittävästi Kellokosken alueella. Aukioloaikojen laajentuminen omatoimikirjaston avulla on mahdollistanut monelle kirjaston käytön ylipäätänsä. Omatoimikirjaston käyttö on koettu helpoksi ja tila turvalliseksi. Seuraava lainaus tiivistää hyvin monen vastaajan ajatukset: "Aukioloajat ovat joustavat. Helpottavat omaa arkea. Omatoimiaikaan kirjastossa ollut rauhallista." Vuoden aikana n. 15 % Kellokosken kirjaston kävijämäärästä käytti kirjastoa omatoimiaikana. Omatoimikirjaston 1-vuotisjuhla juhlittiin marraskuussa, koska uudistetun kirjaston avajaiset jäivät koronan vuoksi pitämättä.

Jokelan kirjastossa kevään kohokohta oli Jokela kuvina -valokuvanäyttely. Valokuvaprojektissa Jokelasta kotoisin oleva valokuvaaja Sami Laitinen on kuvannut reilu puolen vuoden ajan Jokelaa, sen arkea ja ihmisiä. Näyttelyn avajaisissa julkaistiin valokuvakirja projektista sekä lyhytdokumentti.

Kävijä- ja lainausmäärät näyttävät palaavaan pandemiaa edeltävälle tasolle. Lainaus on 22% korkeampi viime

vuoteen verrattuna. Kävijämäärä puolestaan on kasvanut 56 % viime vuoteen verrattuna. Lainojen osalta ylitettiin vuoden 2019 määrä ja kävijöitä oli lähes saman verran kuin vuonna 2019.

Hankkeet ja projektit

Kirkes-kirjastojen järjestelmänvaihtoprojekti käynnistyi syyskuussa. Päätökset järjestelmänvaihdosta ja Koha-Suomi Oy:n osakkeiden ostosta on tehty kaikissa kunnissa jo alkukesän aikana. Uuden Koha-kirjastojärjestelmän arvioidaan olevan käytössä keväällä 2023. Projektin projektipäällikkönä toimii Tuusulan kirjaston vastaava informaattikko Erika Miettinen. Projektipäällikön kustannukset jaetaan Kirkes-kirjastojen kesken asukaslukujen suhteessa.

Tuusulan ja Hyvinkään kirjastojen yhteinen *Tyttökirjaelämyksiä - sukupolvet kohtaavat* -hanke päättyi vuoden 2022 loppuun. Hankkeen päätöstapahtuma järjestettiin syksyllä Jokelan kirjastossa.

Opetushallituksen Lukuliike toiminta-avustusta myönnettiin kirjaston, opiston, ohjaamon ja alueellisen nuorisotyön yhteiseen *Lukisinko – sanalinko* hankkeeseen, jonka tavoitteena on edistää nuorten ja nuorten aikuisten lukutaitoa ja -harrastusta. Hanke päättyi kesäkuun lopussa. Hankkeessa toteutettiin lavarunous- ja rap-työpajoja, ilmais konsertti Open night, toiminnallinen lukupiiri, kirjailijavierailu sekä Kohtaa kirjailija -somekampanja. Lisäksi toteutettiin nuorisotyöntekijöiden perehdytyswebinaari lukutaitotyöhön, neljä eri sanataidekurssisisältöä tuusulalaisten kansalaisopistojen opinto-ohjelmaan sekä valmistava työ toisen asteen kulttuurikasvatussuunnitelmalle. Hankkeen tavoitteet saavutettiin hienosti ja eräs nuori kuvasi kokemustaan työpajasta: ”se avaa uusia maailmoja ja samalla syntyy uusia ideoita.”

Aluehallintovirastolta saatiin rahoitusta Kirkes- (Tuusula, Kerava, Järvenpää ja Mäntsälä) ja Ratamo-kirjastojen (Riihimäki, Hyvinkää, Nurmijärvi, Hausjärvi ja Loppi) yhteiseen *Rakas*-hankkeeseen, jossa kartoitettiin mahdollisuuksia kirjastokimppojen yhteistyön syventämiselle. Hanketta koordinoi Nurmijärven kirjasto ja hankkeen toiminta-aika oli syyskuu 2012 - kesäkuu 2022. Hankkeessa luotiin suunnitelma yhteistyön syventämiselle mm. kokoamalla säännöllisesti kokoontuvat yhteistyöryhmät, kartoittamalla eri kirjastojen erityisosaamista sekä järjestettiin Ratamo- ja Kirkes-kimppojen henkilökunnalle yhteinen koulutuspäivä syksyllä 2022. Kimppojen yhdistämisen selvittämisestä jouduttiin luopumaan, kun Kirkes-kirjastot päättivät selvittää kirjastojärjestelmän vaihtoa Axiell Aurorasta avoimen lähdekoodin Kohaan.

Kohti eduskuntavaaleja -hanke käynnistyi lokakuussa, mutta hanke jouduttiin keskeyttämään reilun kuukauden päästä hankkeen toteuttamistapaan liittyvien erimielisyyksien vuoksi. Hanketyöntekijä irtisanoutui, koska koki häneen kohdistuneen poliittista painostusta. Hankkeessa ehdittiin toteuttaa yksi keskustelu-tilaisuus Jokelassa sekä kolme asiantuntijaluentoa. Hankkeen jatkoa arvioidaan alkuvuodesta 2023.

Kirjasto	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TP 2022
Lainat kpl	476 718	489 253	423 476	406 475	500 000	495 911
Käyntien määrä, fyysinen	281 026	321 412	229 942	185 933	300 000	290 840
Tapahtumat	243	264	181	154	200	252
Tapahtumien osallistujamäärä	6 420	7 790	5 660	3 618	6 000	4932
Käyttäjäkoulutukset ja vinkkaukset	202	119	110	88	180	154
Käyttäjäkoulutuksien ja vinkkauksien osallistujamäärä	2 937	2 683	2 814	2 494	3 000	3500

Talouden toteutuminen

Kirjaston talous toteutui talousarvion mukaisesti. Toimintakulut 2,1 milj. euroa ja toimintakatteen toteuma oli 2,0 milj. euroa (mta 2,0 milj. euroa, tot. **98,7** %).

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kirjastopalveluiden kysyntä jatkaa tasaista kasvua. Erityisesti lasten- ja nuortenaineistonlainaus kasvaa tiiviin koulu- ja varhaiskasvatusyhteistyön sekä aineistomäärärahan kohdennuksien myötä. Tapahtumien osallistujamäärät tulevat todennäköisesti vielä jonkun aikaa säilymään tavallista matalemmalla tasolla. Palvelukeskuksen rakentaminen tulee lähivuosina vaikuttamaan merkittävästi kirjaston toimintaan ja voi vaikuttaa mm. kävijämääriin heikentävästi, kun kirjastoon kulkeminen vaikeutuu.

Museo- ja kulttuuripalvelut

Palveluyksikkö

Vastuuhenkilö: Kulttuuri- ja museotoimenjohtaja Ulla Kinnunen

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022	TP MUUTOS%	TA TOT%	MTA TOT%	MTA EROTUS
TOIMINTATUOTOT	223	258	258	236	5,5 %	91,5 %	91,5 %	- 22
TOIMINTAKULUT	- 1 500	- 1 705	- 1 706	- 1 695	13,0 %	99,4 %	99,4 %	10
TOIMINTAKATE	- 1 277	- 1 447	- 1 448	- 1 460	14,3 %	100,9 %	100,8 %	- 12

Palveluyksikön olennaiset tapahtumat

Museo- ja kulttuuripalveluiden toiminta pääsi alkuvuonna käyntiin kororajoitusten jälkeen lähes normaaliin tapaan. Koronapandemia näkyi vielä tapahtumien ja museoiden kävijämäärärajoituksissa ja terveysturvallisessa ohjeistuksessa sekä henkilökunnan sairaspöissaoloissa.

Vuoden vaihtumisen myötä pyörähti käyntiin Tuusulan ja Nurmijärven kuntien yhdessä tuottama Minä Elän! - 150 vuotta Aleksis Kiven kuolemasta -merkkivuosi. Merkkivuoden teemana oli kulttuurin, taiteen ja tieteen vaikutukset mielen hyvinvointiin.

Merkkivuoden alussa julkaistiin Mielen hyvinvoinnin kuntokortti, joka oli jaossa Tuusulan ja Nurmijärven kirjastoissa. Maaliskuussa julkaistiin myös Aleksis Kivi keltanokille -verkkokeskustelu, jossa Tuusulan ja Nurmijärven museoiden työntekijät kertasivat Aleksis Kiven elämän ja tuotannon perusteita. Minä elän! - klubilla Taiteilijakoti Erkkolassa järjestettiin kuusi erilaista konserttia merkkivuoden aikana. Kiven kovaa -väittely toteutettiin hybriditapahtumana. Leikkimielisen kilpailun väittelijöinä toimivat näyttelijä Heikki Lund, tutkija Tiina Katriina Kukkonen ja intendentti Jaana Koskenranta. Aleksis Kiven Seuran puheenjohtaja Sakari Katajamäki toimi kommentaattorina. Hulluuden historia -verkkoluentosarjaa pystyi seuramaan kesän ajan. Mielenterveydenhoidon historiaa kertaava luentoesarja järjestettiin yhdessä Lahden seudun sukututkijat ry:n kanssa.

Minä elän! -vaellus Aleksis Kiven syntymäkodilta Palojoelta kuolinmökille Tuusulaan oli merkkivuoden päätapahtuma, joka järjestettiin Tuusulan ja Nurmijärven kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden yhteistyönä. Noin 150 henkilöä käveli 14 kilometrin matkan. Tapahtuma alkoi sanataide-esityksellä Taaborinvuorelta. Matkalla esiintyi fillaripianisti Aarno Paakkari ja kuolinmökillä upea Henna-Maija Vannemaa Groupe. Koskenmäen venesatamasta oli tarjolla lauttakyyti Fjällbohon.

Red Nose Companyn ja Avanti!:n Aleksis Kivi -teatteriesitysvierailua valmisteltiin kevät. Esitys jouduttiin Hyökkälän salin sisäilmaongelmien vuoksi siirtämään Nurmijärven Monikkosaliin. Esitykseen järjestettiin Tuusulasta ilmainen bussikuljetus.

Museo-opetuksessa merkkivuosi näkyi laajalti. Vuoden aikana kehitettiin pajoja, oppimateriaaleja ja tapahtumia, joiden kautta tarkasteltiin mielenhyvinvoinnin roolia lasten ja nuorten elämässä. Syyskuussa järjestetyssä Lasten museojuhlassa pystytettiin Aleksis Kiven kuolinmökkin pihalle runosalko mielen hyvinvoinnille. Siihen kävijät saattoivat kirjoittaa ohjeita hyvinvoinnin edistämiseksi. Tuusulan kirjaston kanssa toteutettiin pakopeli Kirjailija kiipelissä.

Tuusulalaiset yksityishenkilöt ja yhteisöt innostuivat järjestämään merkkivuoden ohjelmaa, esimerkiksi konsertteja, lukupiirejä, taidenäyttelyitä ja Minä elän! -pyöräilyn.

Vuoden kulttuurimyönteinen -palkinto luovutettiin toista kertaa ja sen sai Jekku ry.

Museotoiminta

Halosenniemi oli suljettuna kunnostustöiden vuoksi 8.3. asti. Syyskuussa 2021 alkaneissa kunnostustöissä päivitettiin talon lämmitys- ja turvajärjestelmiä. Myös talon tulisijat kunnostettiin ja näyttelyvalaistus vaihdettiin nykyaikaiseksi. Toukokuussa Halosenniemen kunnostus jatkui ulkopinnan käsittelyllä. Alkukesästä aloitettiin myös saunan korjaus. Taiteilijakoti avautui maaliskuussa näyttelyn *Taiteilijaelämää Halosenniemessä* myötä. Se kertoi 120-vuotiaan talon vaiheista ja Halosen perheen elämästä siellä. Näyttelyyn saatiin esille Designmuseosta löytyneet Maija Halosen suunnitteleminen tekstiilien alkuperäisiä luonnoksia. Geologian tutkimuslaitos GTK tutki talvella Halosenniemestä löytyviä värinäytteitä ja selvitti niiden sisältämiä mineraaleja. Heitä kiinnosti erityisesti luonnonmineraalien osuus öljymaaleissa.

Halosenniemen syksyn näyttely Soiva Halosenniemi tarjosi moniaistisen kokonaisuuden. Pekka Halosen vieraana oli joukko suomalaisia eturivin muusikkoja. Kukin heistä sai valita mieleisensä Pekka Halosen maalauksen Tuusulan taidekokoelmista, joihin he sävelsivät omat musiikkikappaleensa. Talossa soivat Erja Lyytisen, Lasten Hautausmaan, Laineen Kasperin, Emmi Schwartzin, Anna Inginmaan ja Viikatteen uudet sävellykset. Näyttelyssä oli esillä kunnan kokoelmia eri vuosikymmeniltä ja vain yksi ulkopuolinen laina Gyllenbergin säätöiltä. Musiikkitulkintoilla juhlistettiin Halosenniemen 120 vuotista ateljeekotia ja jatkettiin talon musiikillisia perinteitä. Näyttelyn uusi konsepti sai yleisöltä innostuneen ja hyvän vastaanoton.

Taiteilijakoti Erkkolan vuoden aloitti näyttely *Tuntematon suunnittelija Martta Wendelin*, joka esitteli vähemmän tunnettua puolta Wendelinin tuotannosta. Martta Wendelin suunnitteli oman kodin lisäksi muitakin rakennuksia ja teki myös vaate-, huonekalu- ja puutarhasuunnitelmia. Kesäkuun alussa Erkkolassa avautui näyttely *Täällä jossain*, joka oli suunniteltu kesän 2020 näyttelyksi. Entistäkin ajankohtaisempi näyttely esitteli Martta Wendelinin taidetta ja elämää sotien aikaan. Kesänäyttelyä varten museo oli tuottanut kaksi videota liittyen Martta Wendelinin elämään I ja II maailmansotien aikaan. Erkkolan syksyn näyttely *"Onni yksillä – kirjailijakohtaloita"* liittyi merkkivuoteen *"Minä elän! – Aleksis Kivi 150 vuotta kuolemasta"*. Suuri osa näyttelyn hienoista kirjailijamuotokuvista saatiin lainaksi WSOY:n Kirjallisuussäätiöltä.

Museolta on tiedusteltu niin Martta Wendelinin kuin Pekka Halosenkin teosten aitoutta sekä taideteosten hoito-, kunnostus- ja säilytysolosuhteista. Myös museo valokuvakokolemia on käytetty paljon.

Varsovan kansallismuseo järjesti pohjoismaista taidetta käsittävän näyttelyn Solstice, jonne Tuusulan taidemuseo lainasi kaksi Pekka Halosen teosta.

Sekä Taiteilijakoti Erkkolaan että Halosenniemeen pääsi loppusyksyyn asti ilmaiseksi Ukrainan passilla.

Kulttuuri- ja taideavustukset

Kulttuuri- ja taideavustuksiin oli varattu 120 000 euroa sekä lisäksi 10 000 euroa Aleksis Kiveen liittyviin tuotantoihin. Avustuksia haettiin yhteensä 227 860 eurolla ja haettujen avustusten summat vaihtelivat 250-50 000 euron välillä. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta myönsi avustuksia 46:lle kulttuuri- ja taidealan toimijalle. Avustuksia myönnettiin sekä yksityisille taiteilijoille ja taiteen harrastajille, että kulttuuriyhdistyksille ja ryhmille. Suurimman avustuksen sai valtionapulaitokseksi päässyt Keski-Uudenmaan Teatterin kannatusyhdistys ry, jota kunta tuki 25 000 eurolla. Muita isompia avustussummia saivat Järvenpään Sibeliussseura ry Meidän Festivaalin tuottamiseen, Jokelan Närkästysjuhlien järjestävä Jekku ry ja Lampirock ry. Taiteen harrastajien korkein tuotantotuki 10 000 € myönnettiin Rasmus Mäntymaalle kokopitkän Maahiset-nuorisotelokuvan toteuttamiseen Jokelassa paikallisten nuorten kanssa. Yhdeksän avustuksen saajaa sai tukea Aleksis Kiveen liittyvän projektin toteuttamiseen.

Jatkuvassa haussa olevia avustuksia jaettiin yhteensä 14 000 euroa. Matalan kynnyksen toiminnan

avustuksia jaettiin mm. Tuusulan taiteiden yön sisältöihin Kellokoskella ja Jokelassa, Minä elän! -pyöräilyyn ja lukupiiriin, kuorosovituksiin, leijapajaan ja Ukrainasta tulleiden pakolaislasten jalkapallo- ja salibandyvarusteiden hankintaan.

Matka-avustuksia jaettiin mm. osallistumiseen kansainvälisen voimisteluliiton kilpa-aerobic-kilpailuihin Slovakiassa, osallistumiseen salibandyn valtakunnallisen P15-ikäluokan sarjaotteluun Seinäjoella, osallistumiseen kilpacheerleadingin MM-kilpailuihin USA:ssa Orlandossa sekä osallistumiseen kansainväliselle partioleirille Etelä-Koreassa.

Julkinen taide

Julkiset taideteokset lisäävät alueen viihtyvyyttä ja toimivat vetovoimatekijöinä. Tuusulassa on meneillään useita julkisen taiteen hankkeita esimerkiksi Rykmentinpuiston alueella ja palveluverkon rakennuskohteissa. Niissä noudatetaan laadittuja taideohjelmia. Toimintavuonna palveluverkon taiteilijavalinnat tehtiin Tuusulanjärven ja Riihikallion kampuksille. Taiteilijoiden luonnoksista on valittu tuotantoon sopivat ehdotukset.

Vesa-Pekka Rannikon moniosainen Kirjoverkkoperhonen -taideteos julkistettiin kesäkuun loppupuolella. Perhoset levittäytyivät katupylväisiin ja rakenteisiin Rykmentinpuiston ruokalan ja Puustellinmetsän välisellä alueella. Hyrylään rakentuvaan uuteen kulttuuri- ja lukiotalo Monioon hankitaan valotaidetta kiinteäksi osaksi rakennusta. Valotaide tulee näkymään sekä sisä- että ulkotiloissa. Myös Kirkonkylän koulun taideohjelma on edennyt. Kellokosken kiertoaliittymään valmistui Samuli Alosen Vetonaula -teos.

Julkisen taiteen hankkeita vie eteenpäin intendentti, jonka työpanoksesta valtaosa kuluu näihin hankkeiden edistämiseen. Hänen työtään tekemään kokoelmapoliittisen ohjelman päivittämiseksi palkattiin kolmeksi kuukaudeksi määräaikainen työntekijä.

Hankkeet

Tuusulan ja viiden lähikunnan museoiden yhteinen *Kuvaa uusiksi* -jälleenkuvaushanke päättyi. Tuusulan kuvauskierrokset Hyrylässä ja Kellokoskella ovat kierrettävissä itsenäisesti. Linkit niihin löytyy museon verkkosivuilta.

Järvenpään, Keravan ja Tuusulan museoilla oli käynnissä yhteinen virtuaalinen museokeskushanke. Siinä selvitettiin digitaalisen ja virtuaalisen sisällöntuotannon mahdollisuuksia museotoiminnassa ja tehtiin suunnitelma yhteisen virtuaalisen museokeskuksen luomiseksi. Osana hanketta julkaistiin kesäkuussa lisätyn todellisuuden reitti, jonka avulla pääsee tutustumaan Tuusulanjärven alueen museoihin. Hanke sai jatkoa, kun Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi Järvenpään, Keravan ja Tuusulan museoille XR-museokeskuksen rakentamiseen miljoonan euron avustuksen vuosille 2023-24.

Tuusula osallistui Porvoon vetämään, OKM:n rahoittamaan kehittämistehtävään Kulttuuri kylässä -hankkeeseen. Hankkeessa järjestettiin käänteinen kilpailutus, jossa taiteilijat saivat tarjota sisältöjä 1500 eurolla. Jokainen kunta sai valita kaksi esitystä ja Tuusulassa nähtiin Versus Circus – elämyksellinen luontopolku sekä Teatteri Vantaan Seitsemän veljestä -taskussa. Hankkeessa toteutettiin myös kysely, millaista kulttuuritoimintaa kyliin toivotaan. Tuusulasta siihen vastattiin aktiivisesti ja toiveina olivat lasten ja nuorten harrastusmahdollisuudet, kirjastoauton palvelut sekä erilaiset esitykset.

Tuusulan ensimmäiseen kesätaiteilijan pestiin haki 10 eri alan taiteilijaa. Kahden kuukauden mittaiseen kesätaiteilijan tehtävään palkattiin Katariina Sarja. Hän järjesti Tuusulan runokesä 2022 -kokonaisuuden, joka sisälsi runopajoja ja sanataidetapahtuman Eino Leinon eli runon ja suven päivänä.

Kulttuurikasvatussuunnitelmat

Kulttuurikasvatussuunnitelmat Kultsu ja Taika Kultsu takaavat kaikille tuusulalaisille lapsille ja nuorille tasa-

arvoisen mahdollisuuden kokea monipuolisesti paikallista kulttuuria. Osana Taika Kultsua varhaiskasvatuksen henkilökunnalle järjestetään taidemenetelmäkoulutuksia ja keväällä pidettiin kaksi Teatteri IlmiÖn teatterimenetelmäkoulutusta. Taika Kultsun nettisivut päivitettiin vuoden alussa ja luotiin yhteinen viestintäsuunnitelma kulttuurikasvatussuunnitelmille. Niistä viestitään huoltajille eDaisyn ja Wilman kautta.

Kultsu ohjelmista kakkosluokkalaisten ilmaisupaja aiheena oli supersankarit. Pajakiertue toteutui maaliskuussa. Ysien esittävän taiteen esitykseksi valittiin nykysirkusryhmä Arctic Ensemblen esitys Ajolähtö. Esityksen mahdollisti Konserttikeskuksen LIVE-hanke. Esityksen näkivät keväällä Jokelan ja Kellokosken ysit. Kaksi esitystä tavoitti 255 yhdeksäsluokkalaista ja 16 aikuista. Syksyn lisäesityksiä järjestettiin neljä ja ne tavoittivat koko ikäluokan eli 601 ysiluokkalaista ja 30 aikuista.

Myös toimintavuonna kaikille tuusulalaisille ysiluokkalaisille tarjottiin Ysikortti, josta kuitenkin luovutaan ensi vuonna. Sen tilalle tullaan ottamaan käyttöön Nuorisopassi.

Kultsun 2 lk ja 8. lk sisällöt vaihtuvat päittäin syyslukukaudesta lähtien. Tokaluokkalaiset pääsevät kuvataidekoulun taidepajaan ja kasiluokkalaisten ilmaisupaja toteutetaan teatterivierailulla ja ennako- ja jälkitehtävillä. 8.-luokkalaisten uusi sisältö toteutettiin syyskuussa ja kaikki Tuusulan 8.-luokkalaiset pääsivät katsomaan Keski-Uudenmaan teatterin Sherwoord tigers -esityksen Keuda-talon Kerava-saliin.

Perinteinen 3. -luokkalaisten itsenäisyyspäivän juhla on jouduttu järjestämään kahtena edellisenä vuonna etävastaanottona. Toimintavuonna juhlat järjestettiin 7.12. kahdessa osassa Krapin Onnelassa. Juhlat alkoivat pormestarin, sivistysjohtajan ja opetuspäällikön kättelyllä. Pormestarin haastattelun ja Maamme-laulun jälkeen siirryttiin vapaampaan ohjelmaan musiikin, tanssin ja herkuttelun merkeissä.

Taika Kultsun jouluihin nukketeatterikiertue järjestettiin viikolla 50. Kuninkaallinen nukketeatteri kiersi kuntakeskukset (Jokela, Hyrylä ja Kellokoski) esittäen Saiturin joulu -esityksensä yhteensä 6 kertaa. Yhteensä sen näki 157 hlö, joista lapsia 125.

Kultsun neljäsluokkalaisten kotiseutukokonaisuuteen osallistui liki 700 lasta ja sen kruunasi Tuusulan pääkirjastoon tehty näyttely Tupsujen Tuusula. Taika Kultsun ohjelmassa jatkui keväältä suosittu paja Tunnelento Kiven siivin, josta kehitettiin itsenäinen versio toisen asteen kulttuurikasvatuksen testauksiin. Toisen asteen kulttuurikasvatusohjelmaa testattiin oppilaitoksissa ja se sai myönteisen vastaanoton.

Tapahtumat

Skidiviikko järjestettiin koronavuosien jälkeen normaaliin tapaan sekä keväällä että syksyllä. Keväällä tapahtumia oli yhteensä 17 ja syksyllä 18. Skidiviikko tavoitti 1443 lasta ja 613 aikuista. Monelle lapselle nämä Skidiviikot olivat ensimmäinen kosketus elävään taiteeseen. Kesäkuun alussa järjestettiin 7–12 -vuotiaille lapsille taideleirejä Hyrylässä, Kellokoskella ja Jokelassa. Hyrylän ja Kellokosken leirit ohjasi Leikkiteatteri ry ja Kellokosken leiristä vastasi Seikkailutaidekoulu. Leireille osallistui yhteensä 49 lasta.

Toukokuussa järjestettiin yhteistyössä Tuusulan opiston kanssa metallinpaljastinpäivä. Innostuneet osallistujat löysivät hylsyjä, pikkuautoja, kolikoita, pullonkorkkeja ynnä muuta mielenkiintoista.

Tuusula-päivä näkyi eri puolilla kuntaa. Myös ensimmäistä kertaa kunnan koordinoima tapahtuma Tuusulan taiteiden yö keräsi suuren yleisön tapahtumiinsa eri puolilla kuntaa. Kulttuuripalveluiden ohjelmaa oli museoiden lisäksi kunnantalon ympärillä ja alue vetikin puoleensa tuhansia juhlijoita.

Kulttuurikasvatussuunnitelman ja muun museopedagogisen toiminnan puitteissa järjestettiin lähiopetuksena ja verkossa yli 280 tapahtumaa ja toimintaan osallistui 6 300 henkilöä. Museon yleisötyö kuten luennot, työpajat ja vapaaehtoistyö tavoitti vuoden aikana lähes 2 500 osallistujaa. Syksyn tapahtumista voi mainita Lasten museojuhlan, Kellokosken sairaalamuseon Kummitusjunan ja Vuoden kummimman tapahtuman

yhteydessä järjestetyn Kekri-mysteripelin, joka kehitettiin yhteistyössä nuorten ja nuorisotyön kanssa.

Vuoden kumminta tapahtumaa vietettiin lokakuun viimeisenä perjantaina. Tapahtuma toteutettiin yhteistyössä alueellisen nuorisotyön kanssa ja se oli suunnattu 13–18 -vuotiaille tuusulalaisille nuorille. Tapahtuma järjestettiin Klaavolan talon miljöössä. Nuoria saapui paikalle noin sata. Tapahtumassa isossa roolissa olivat pimeä lokakuinen ilta, yhdessä oleminen ja musiikki, josta vastasivat DJ Regon ja SafetyBox-bändi. Tapahtuma-alueella oli myös työpajaja, kasvomaalaustaidetta sekä tarjolla makkaraa ja kuumaa mehua.

Kulttuurikahvilat ovat verkostoitumistapahtuma, joka mahdollistaa vuoropuhelun luovien alojen toimijoiden kanssa ja myös heidän välillään. Tapahtumia järjestettiin neljä ja niiden aiheena olivat mm. Minä elän! -merkkivuosi, Tuusulan kesän tapahtumat ja avustusinfo. Luovien alojen sparraus oli myös Kulttuurikahvilan ohjelmassa. Sparraajana toimi Pekka Krook (Sparraustehdas). Tapaaminen innoitti tuusulalaiset taiteilijat perustamaan Tuusulan taiteilijayhteisö -Facebook-ryhmän.

Ikäihmisille tarjottiin Tuusulassa palvelukotikiertue Tuusula-viikon yhteydessä. Palvelukotikiertue toteutettiin yhteistyössä Meidän Festivaalin kanssa. Kamus-kvartetti esiintyi viidessä palvelutalossa. Valtakunnallisella vanhusten viikolla vietettiin järjestettiin kolme Osiris Teatterin Vahva ja hellä -esitystä. Esityksessä oli yhteensä 77 katsojaa.

Tuusulan naisen kansallispukuihin teetätettiin taskut ja tykkimysyt loppuvuodesta 2021. Teemaan ja Minä elän! -merkkivuoteen liittyen järjestettiin kansallispukutuuletus 6.8.

Kuntalaisten itsenäisyyspäivää juhlittiin Jokelan koulukeskuksen peilisalissa. Juhlassa kuultujen puheiden ja musiikin lisäksi tarjolla oli Teatteri Vantaan Seitsemän veljestä -taskussa -teatteriesitys.

Kulttuuri- ja ihmisoikeustapahtuma Keski-Uudenmaan Pride järjestettiin 3.9.2022 Jokelan Tiilitehtaalla. Keski-Uudenmaan Pride on Tuusulan, Keravan, Järvenpään ja Nurmijärven yhteinen juhla, jota kunnat isännöivät vuorollaan. Toimintavuonna Keski-Uudenmaan Pridea vietettiin Minä elän! -teemalla. Tuusula haastoi naapurikunnat tekemään lupauksen yhdenvertaisuutta edistävästä teosta. Yhdenvertaisuuslupauksena Tuusulan kunta lupasi ottaa käyttöön uuden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman vuonna 2023.

Ilmatorjuntamuseo, Työläiskotimuseo

Tuusulan kunnalla on sopimus Ilmatorjuntamuseon ja Työläiskotimuseon kanssa. Kunta omistaa maat ja rakennukset alueilla, mutta museot vastaavat toiminnasta itsenäisesti. Kunta maksaa Ilmatorjuntamuseolle ylläpitokorvausta säätiölle kuuluvien vastuiden ja velvoitteiden hoitamiseksi korkeintaan 49 200 e vuodessa. Ilmatorjuntamuseon kulut ylittivät edellä mainitun summan. Pääasiallisena syynä ylitykseen on sähköenergian korkea hinta. Työläiskotimuseon ylläpitokorvaus on 7 000 euroa vuodessa.

Museo	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TP2022
Yleisö- ja opetuspalvelut, kävijät	9 873	9 753	5 837	5 800	6 000	9 482
Yleisö- ja opetustapahtumat, tapahtumamäärä	333	351	194	171	200	533
Näyttelykävijämäärä museoissa	49 755	58 292	43 000	27 978	50 000	45 537

Yleinen kulttuuritoimi	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TP2022
Tapahtumat ja projektit osallistujamäärä yhteensä (ei lastenkulttuuri)	17 480	15 765	6 638	10 545	13 000	15 289
joista oma tuotanto	1 746	1 247	3 641	1 877		
joista verkostoyhteistyö	15 734	14 518	3 544	8 668		
Tapahtumien määrä	75			76	75	73
verkkotapahtumat, näyttökerrat			10329	2 414		
verkkotapahtumien määrä			5	14		
Lastenkulttuuritapahtumat, osallistujamäärä	6 817	6 482	1 428	897	6 000	4617
joista oma tuotanto	4 979	3 937	1 428	897		
joista verkostoyhteistyö	1 838	2 545				
Lastenkulttuuritapahtumien määrä	100	127		24	100	102
verkkotapahtumat, näyttökerrat			8266	11 687		
verkkotapahtumien määrä			1	13		
KÄVIJÄT YHTEENSÄ	24 297	22 247	8 066	11 442	19 000	19 904

Talouden toteutuminen

Museo- ja kulttuuripalveluiden talous toteutui talousarvion mukaisesti. Toimintatuottoja kertyi 0,2 milj. euroa, toimintakulut olivat 1,7 milj. euroa ja toimintakatteen toteuma oli 1,5 milj euroa (mta 1,4 milj. euroa, tot. 100,8 %).

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Asiakkaat ovat palanneet museoihin ja kulttuuri- ja taidetapahtumiin. Järvenpään, Keravan ja Tuusulan museoiden yhteinen XR-museokeskushanke tuo museot ja niiden kokoelmat uudella tavalla esiin ja saavutettaviksi.

IT-museo

Palveluyksikkö

Vastuuhenkilö: Kulttuuri- ja museotoimenjohtaja Ulla Kinnunen

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022	TP MUUTOS%	TA TOT%	MTA TOT%	MTA EROTUS
TOIMINTATUOTOT								
TOIMINTAKULUT	- 61	- 49	- 49	- 70	16,1 %	143,6 %	143,6 %	- 21
TOIMINTAKATE	- 61	- 49	- 49	- 70	16,1 %	143,6 %	143,6 %	- 21

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Palveluyksikön olennaiset tapahtumat

Tuusulan kunnalla on sopimus Ilmatorjuntamuseon kanssa. Kunta omistaa maat ja rakennukset alueilla, mutta museot vastaavat toiminnasta itsenäisesti. Kunta maksaa Ilmatorjuntamuseolle ylläpitokorvausta säätiölle kuuluvien vastuiden ja veloitteiden hoitamiseksi korkeintaan 49 200 euroa vuodessa. Viime vuonna Ilmatorjuntamuseon kulut ylittivät edellä mainitun summan noin 6 000 euroa. Tämän vuoden ylitys on 21 000 euroa. Pääasiallisena syynä ylitykseen on sähköenergian korkea hinta.

Talouden toteutuminen

Toimintamenot olivat 70 tuhatta euroa (mta 49 tuhatta euroa, tot. 143,6%).

Vapaa-aika

Palvelualue

Vastuhenkilö: Vapaa-aikapalveluiden päällikkö Risto Kanerva

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022	TP MUUTOS%	TA TOT%	MTA TOT%	MTA EROTUS
TOIMINTATUOTOT	567	1 035	1 035	921	62,4 %	89,0 %	89,0 %	- 114
TOIMINTAKULUT	- 5 214	- 5 133	- 5 134	- 5 393	3,4 %	105,1 %	105,1 %	- 260
TOIMINTAKATE	- 4 647	- 4 098	- 4 099	- 4 472	-3,8 %	109,1 %	109,1 %	- 374

Palvelualue sisältää seuraavat palveluyksiköt

Alueellinen nuorisotyö ja tapahtumapalvelut
Liikuntapaikat ja ulkoilupalvelut
Uimahalli ja terveystoimintapalvelut

Toiminta-ajatus ja tehtävät

Vapaa-aikapalveluiden tehtävänä on edistää lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksia ja tukea monipuolisten kohtaamisten ja vuorovaikutustilanteiden syntymistä. Vapaa-aikapalvelut edistää kuntalaisten hyvinvointia verkostoitumalla asiantuntijaryhmissä, tekemällä kuntayhteistyötä yhdistysten ja kumppaneiden kanssa sekä osallistumalla viher- ja virkistysalueiden kehittämistöihin.

Nuorisolain tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Liikuntalain tavoitteena on edistää mm. eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa sekä väestön hyvinvointia ja terveyttä. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys. Nuoriso- ja liikuntatyö kunnissa ovat laeissa säädeltyjä hyvinvoinnin peruspalveluita.

Olellaiset tapahtumat palvelualueella

- Koulunuorisotyön teemoina olivat läsnäolo koulun arjessa, matalan kynnyksen tuki eri ilmiöissä, sujuva yhteistyö lasten ja nuorten vanhempien sekä yhteisön kanssa
- 5-6. luokkalaisten toimintaa ja kohtaamistyötä on lisätty osana alueellista nuorisotyötä
- Popup –nuorisotila avattiin Hyrylän torin viereen kesäkuussa
- Uimahallin kosteille tiloille ja rakenteille tehtiin kuntoarvioita ja tutkimuksia
- Uimahallin verkkokauppa avattiin
- Uimahallin kassa-alueen muutossuunnitelmaluonnokset valmistuivat
- Uimahallin kävijämäärät lähestyivät koronaa edeltäviä lukemia
- Tuusulanjärven matkaluistelurata nousi alueellisesti merkittäväksi matkailukohteeksi
- Urheilukeskuksen suunnitellut rakentamishankkeet valmistuivat
- Jokelan uusi valaistu kuntorata ja kuntoportaat avattiin käyttöön
- Kellokosken talviuintipaikka avattiin Kellokoskella

Palvelualueen investointien toteutuminen

Urheilukeskuksen BMX-rata valmistui elokuussa ja Jokelan kuntorata- ja porrashanke syyskuussa. Urheilukeskuksen hankkeista Tenniskeskuksen (Oy) ulkopelikentät valmistuivat syyskuussa ja voimistelu- ja mailapelihalli lokakuun alussa. Palvelualueen pienempiä investointeja olivat mm. Ristikiven frisbeegolfradan

P-alueen asfaltointi.

Osa tälle vuodelle suunnitelluista investointihankkeista siirtyy eteenpäin mm. kalustohankintoja (Jokelan latukone), uimahallin kassa-alueen muutostyöt ja Jokelan tekonurmen pinnan vaihtourakka sekä huoltoalueen muutostyöt. Jokelan kuntoradan- ja portaiden rakennusurakka toteutui ennakoitua laajempaan, myös BMX-radan rakennusurakka ylitti arvioidun budjetin. Aluehallintovirasto tilitti kunnalle liikuntapaikka-avustuksia vuoden aikana n. 415 000 euroa.

Tunnusluvut

Vapaa-aikapalvelut 2019-2022	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022
<i>Osavuosikatsausten ennusteet ovat kursivissa.</i>				
<i>Osa tiedoista päivitetään seuraavissa osavuosikatsauksissa tai lopullisessa tilinpäätöksessä.</i>				
VAPAA-AIKAPALVELUT JA YHDISTYSTOIMINNAN TUKI				
Nettomenot €/asukas	-102,85	-109,30	-116,97	-110,75
Toiminta-avustukset, seurat ja yhteisöt (kpl) erityisliikunta/liikunta/nuorisio	32/7	5/24/7	4/21/8	5/22/7
Maksetut avustukset (€/%)	91 320/100	90 000/100	93 998/101	90 000/100
Yhdistysten nuorisoliikunnan ohjaukset (kpl)	42 920	34 220*	25 147	25 108
*Laskentatapaa muutettu 2020				
UIMAHALLI- JA TERVEYSLIIKUNTAPALVELUT				
Uimahallin aukiolopäivät/vuosi	324	251	236	293
Uimahallin kävijämäärät/vuosi, sis. seurakäytön	235 924	137 748	107 337	166 140
Alakoulujen uimakoulut (kpl)	151	134	132	142
Lasten kesäuimakoulut (kpl/osallistujat)	41/358	-/-	42/327	48/427
Ohjatun liikunnan ryhmät, syys/kevät (kpl)	61/54	58/59	62/1	62/63
Ohjatun liikunnan osallistujamäärä	23 294	12 014	10 498	15940
LIIKUNTAPAikat JA ULKOILUPALVELUT				
Jäähallin aukiolopäivät/vuosi ja käyttötunnit/vko	239/97	220/97	203/70	248/90
Jäähallin kävijämäärät (1-4, 8-12) sis. koulut	23207/ 22980	13210/	6840/	17055/22740
Luonnonjääkentät/kauden pituus (viikot)	21/8	22/0	21/8	21/10
Ostopalveluna kunnossapidettävä latuverkko/toteutunut	42/30	42/0	42/42	42/42
Metsäpirtin käyttötunnit/käyttöaste päärakennus /kokonaiskäyttöaste	4017/80/57	3372/34/22	2478/49/24	3733/69/54
ALUEELLINEN NUORISOTYÖ JA TAPAHTUMAPALVELUT *				
Nuorisotilojen kävijämäärät	24398	27635	9040	20633
Kouluissa tehtävä nuorisotyö			5588	10997
Tapahtumat, retket				1213
Verkkonuorisotyö (esim. discord, pelitoiminta)			3780	738
Jalkautuminen				708
Yksilöt ja ryhmät (pienryhmät, kerhot, kahdenkeskiset keskustelut)				2559

Suunnitelmallisesti tavoitetut nuoret (mm. Ankkurinuoret tai muut tuetut yksilönuoret)				97
Aukiolotunnit (nuorisotilat)	4096	4791 **	832	3579
TEA -viisari Tuusula	2018	2020	2021	2022
Liikunta Tuusula/koko maa	79/74	86/72	86/72	81/72
Terveystiedonaktiivisuus kunta/koko maa	66/70	63/68	69/68	69/68

* Alueellisen nuorisotyön indikaattoreita muokattu vuonna 2022

** Lukuun laskettu myös discord -aukiolo, johon siirryttiin, kun korona sulki nuorisotilat

Talouden toteutuminen

Toimintatuottoja kertyi 0,9 milj. euroa, toimintakulut olivat 5,4 milj. euroa ja toimintakatteen toteuma oli 4,5 milj. euroa (mta 4,1 milj. euroa, tot. **109,1** %).

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Monipuolisten liikuntapalveluiden kehittäminen kunnassa on yhteistä työtä. Edellytykset ja mahdollisuudet virkistysalueiden ja ulkoilureittien kehittämiseksi tulee varmistaa kuntajohdossa. Urheilukeskuksen kokonaisuuden johtamista, varaamoa ja alueen asiakaspalvelua tulee kehittää ja rakentaa. Liikuntapaikkojen ja laitosten ylläpidon kustannukset kasvavat.

Maa- ja uimahallin laajentaminen edellyttää kaavamutosta, laajennustarpeet kuvataan tehdyssä tarveselvityksessä ja vaihtoehtoisissa kehittämisluonnoksissa. Uimahallin peruskorjaushankkeita suunnitellaan. Kokoaikaisten työntekijöiden lisääminen nuorisotyössä vahvistaa ikäluokkien parempaa tuntemusta ja edistää koulunuorisotyön tehokasta toteutumista.

Liikuntapaikat ja ulkoilupalvelut

Palveluyksikkö

Vastuhenkilö: Työnjohtaja Jaska Vilen

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022	TP MUUTOS%	TA TOT%	MTA TOT%	MTA EROTUS
TOIMINTATUOTOT	198	330	330	346	75,4 %	105,1 %	105,1 %	17
TOIMINTAKULUT	- 2 290	- 2 171	- 2 171	- 2 426	5,9 %	111,7 %	111,7 %	- 254
TOIMINTAKATE	- 2 093	- 1 841	- 1 841	- 2 079	-0,6 %	112,9 %	112,9 %	- 238

Palveluyksikön olennaiset tapahtumat

Toimintavuoden tavoitteet:

- Urheilukeskuksen johtamisen ja palvelutoiminnan suunnittelutyötä aloitetaan yhdessä Oy:n kanssa
- Luontokohteiden kuormitusta vähennetään ja käyttäjäopastusta lisätään
- Luontoliikunta- ja virkistysaluehankkeita edistetään
- Kuntakeskuksissa toteutetaan liikuntapaikkojen kunnostushankkeita

Aikaisin alkanut pakkasjakso mahdollisti pitkän kauden niin luistelukentillä, luonnonlumiladuilla ja Tuusulanjärven matkaluisteluradalla. Jäädettävien ulkokenttien sekä Tuusulanjärven matkaluisteluradan kunnossapitokausi kesti 14 viikkoa. Luistelukentät olivat käyttökunnossa noin 10 viikon ajan. Luonnonlumen hiihtolatuja Tuusulan alueella ylläpidettiin noin 11 viikkoa, kunnossapidon loppuessa maaliskuun puolivälissä. Hyrylän urheilukeskuksen ensilumenladun sekä luonnonlumella olevan Sikokallion hiihtoreittien kunnossapito jatkui aina huhtikuun loppuun asti. Tammikuun lopussa Valteri-myrsky työllisti kunnossapidon osalta.

Pitkän ja runsaslumisen sekä lämpötiloiltaan vaihtelevan talven johdosta luonnonnurmikentät kärsivät mm. jääpolteesta, jonka johdosta nurmikenttien avaaminen vakiovuoroille myöhästyi noin viikon tavanomaisesta aikataulusta. Uimarantakausi avattiin tarkastussukellusten jälkeen kesäkuun alussa. Kesän uimaranta- ja luonnonnurmikausi sujui normaalisti. Uimarantakausi päättyi elokuun loppuun ja luonnonnurmikauden jatkuessa vielä syyskuun loppupuolella hajavuoroin.

Etelä-Tuusula

Tuusulanjärven matkaluistelurataa ja olosuhteita tehdään yhteistyössä Järvenpään liikuntapalveluiden, Jäähavaintomiesten sekä Sportuna Oy:n ja paikallisten asiantuntijoiden kanssa. Tuusulanjärven matkaluisteluradan talvikauden (21–22) valmistelut aloitettiin tavanomaista aikaisemmin hyvän jäätilanteen johdosta. Matkaluisteluradan 1,4 kilometriä pitkä ja noin 20 metriä leveä ensimmäinen osa valmistui 9.12.21. Vuoden 2021 loppuun mennessä rataa jatkettiin Järvenpään asti. Radan reunoille tehtiin hiihtoladut. Matkaluisteluradan kunnossapito jatkui Tuusulan puolella maaliskuun 18. päivään asti. Kauden aikana Sarvikallion kohdalle aurattiin myös ”pipolätkä”kenttä. Kentällä ja jääradalla kuvattiin monia mainoskuvauksia, joista viimeinen lumikuningatar-mainos kuvattiin 13. maaliskuuta 2022.

Hiihtolatuksen kunnossapito päättyi maaliskuun puolella välissä, kauden kestäessä noin 11 viikkoa. Hyrylän urheilukeskuksessa Sikokallion luonnonlumiladun kunnossapito jatkui huhtikuun kolmannelle viikolle ja ensilumenladun kunnossapito päättyi huhtikuun 28. päivänä. Ladun kunnossapitopäiviä urheilukeskuksessa kertyi 150 päivää yhtäjaksoisesti. Uuden hiihtokauden valmistelut aloitettiin vuoden 2022 marraskuun

puolessa välissä, jolloin lumitykit käynnistettiin. Ensilumenladun ensimmäinen osa aukesi marraskuun lopussa. Sikokallion reitin pohjien painatukset aloitettiin myös marraskuun lopussa. Reitti avattiin käyttäjille joulukuun toisella viikolla.

Tekonurmelta peruttiin vain yksittäisiä tunteja ja nurmen käyttö oli mahdollista koko talvikauden ajan huolimatta muun muassa Valtteri-myrskystä vuoden 2022 alussa. Suuret lumimäärät poistettiin p-alueilta ostopalveluna lopputalven aikana vähentyneen paikoitustilanteen sekä lisääntyneen kävijämäärien johdosta. Ruuhkaisimpina viikonloppuina urheilukeskuksessa käytettiin myös liikenteenohjaajia.

Jäähallien kausi sujui normaalisti. Jäähalleissa järjestettiin hiihtolomaviikolla 40 tuntia ylimääräistä yleisöluisteluvuoroa. Vakiovuorot jäähallissa päättyi 10. huhtikuuta jonka jälkeen jatkettiin kaksi viikkoa hajavuoroin arkipäivisin. Jäähallikausi päättyi perinteisesti Tuusulan luistelijoiden loppunäytökseen. Kesäkulun ajaksi jää sulatettiin. Jäähallin sekä muiden yleisten tilojen valaistus uusittiin kesäkuun aikana. Jäähallin kylmäkoneet käynnistettiin heinäkuun puolessa välissä ja jäähalli aukesi vakiovuoroille suunnitellusti 15.8. Syyskuussa kaukalon jäänhoitokoneen huoltoportin ja jakotukin väliseen metalliseen ajosiltaan asennettiin ohjaamalla olemassa olevasta linjastosta kylmäputket. Tällä estetään jäänhoitokoneen sekä terän vahingoittumista kaukalosta poistuttaessa. Jäähallin vakiovuorojen käyttömäärät ovat hieman pienempiä muutamien vuosien takaisiin. Joulukuussa Tuusulan luistelijat järjestivät joulunäytöksen jäähallissa. Näytös oli loppuunmyyty. Syksyn aikana seurattiin jäähallin sähkönkulutusta sekä mahdollisia sähkösäästömalleja. Jäähallin laatan lämpötilaa nostamalla ja seuraamalla sen vaikutusta jään laatuun sekä kunnossapitoon saatiin aikaiseksi pieniä säästöjä sähkönkulutuksessa. Kunnossapitoon ja jään kestävyteen vaikuttaa olennaisesti myös ulkona vallitseva lämpötila sekä ilman kosteus jonka johdosta laatan lämpötilaa jouduttiin myös laskemaan takaisin alkuperäiseen.

Urheilukeskuksen BMX-rata valmistui elokuun alussa ja avajaisia vietettiin lauantaina 6.8. Saman viikonlopun aikana 5.-7.8. järjestettiin BMX- pohjoismaiden mestaruuskilpailut sekä Suomen Cup. Viikonlopun tapahtumiin osallistui noin 200 kilpailijaa yhdestätoista eri maasta. Urheilukeskuksessa järjestettiin kesän aikana myös seuraavat tapahtumat: Kevätkirmaisu, Voimisteluseura Keski-Uusimaan näytös, KUY Games ja Kesäyön marssi. Kalustohankintana hankittiin nurmikentille kelaleikkuri.

Ulkotennis- ja padel-kentät valmistuivat heinäkuussa urheilukeskukseen. Moukarinkujan kentät poistettiin käytöstä. Kuntoportaille asennettiin nousulaskuri sekä portaiden alapäähän lisättiin kaksi uutta ulkokuntovälinettä kesän alussa. Yleisurheilukentälle asennettiin uudet valaisinheittimet, työt valmistuivat lokakuun aikana. Valaistusta on mahdollisuus ohjata etänä sekä liittää valaisimien toiminta tilanvarausohjelman mukaisesti toimimaan.

Lahelan Frisbeegolfradan P-alueen asfaltointi valmistui loppukesästä. Syksyn aikana tehtiin raivauksia ja kunnostustöitä mm. Annivaaran sekä Myllykylän kuntoradoilla. Myllykylän kuntoradan raivaustyöt keskeytettiin runsaan lumentulon johdosta marraskuussa. Raivaustyöt jatkuvat hiihtokauden jälkeen, keväällä 2023.

Pohjois-Tuusula

Jokelan urheilukentällä monitoimikentän ja ulkojäiden jäädytykset aloitettiin ennen joulua 2021. Luistelukausi ehdittiin jo lopettaa vuoden 2022 helmikuun puolessa välissä lämpimien säiden johdosta. Jäät saatiin vielä hyvään luistelukuntoon maaliskuun ensimmäiseksi viikoksi. Jokelan luistelukenttien kunnossapidon helpottamiseksi ja laadun parantamiseksi hankittiin uusi jäähöylä.

Uusitun kuntoradan hiihtoladut avattiin tammikuun 2022 alussa ja niitä ylläpidettiin maaliskuun 19. päivään asti. Kuntoradalle painatettiin myös kävelyura hiihtoladun viereen.

Runsas lumentulo sekä lämpötilojen vaihtelu aiheuttivat ongelmia Jokelan tekonurmen osalta. Kentälle muodostui paksu jääkerros. Kenttä saatiin käyttökuntoon maaliskuun alkupuolella.

Kellokoskella latujen ylläpidosta vastasi paikallinen urheiluseura kunnan moottorikelkalla, latupainattajalla ja latuhöylällä. Kellokoskella pystyttiin tekemään myös noin neljä kilometriä pitkä jokilatu. Latujen kunnossapito Kellokoskella loppui 8.3.2022.

Uuden hiihtokauden (2022–2023) työt aloitettiin jälleen lumisateiden alettua marraskuun 2022 lopussa. Ladut avattiin ja niiden ylläpito aloitettiin joulukuun alussa niin Jokelan kuin Kellokoskenkin latuverkostoissa.

Jokelan kuntoradan pinnan viimeistelytyöt sekä valaistuksen ja kuntoportaiden rakentaminen jatkui kesän aikana suunnitellusti ja työt saatiin valmiiksi syyskuun loppuun mennessä. Kuntoradalle asennettiin laavu uusittuine nuotiopaikkoineen. Kuntoradan ja portaiden avajaisia vietettiin 3.9. Kuntoradalla ja maastopolun vierustoja raivattiin vesakoista sekä turvallisuutta parannettiin siistimällä tienylitys kohtaa paremman näkyvyyden saamiseksi. Samalla myös maastopolun reitti muutettiin pois puhelinmaston haruksen alta. Kesän aikana Notkokuiston frisbeegolf-radalla parannettiin ojitusta sekä korialueita maantäytöllä kuivatuksen parantamiseksi alueella. Latulinjaa muokattiin ja levennettiin pulkkamäen alaosaan sekä poistettiin pienempää puustoa ja kasvillisuutta turvallisuuden parantamiseksi. Uuden talvikauden (2022–2023) kynnyksellä pulkkamäen ja hiihtoladun väliin asennettiin turva-aita estämään mäen lasku hiihtoladulle. Kuntoradalle asennettiin ajopuomit estämään mahdollinen autolla ajo. Maastopoluille rakennettiin vielä 55 metriä pitkospuita.

Kellokosken uimarannalta poistettiin myrkyllistä kasvustoa sekä asennettiin uutta hiekkaa. Kellokosken talviuintipaikan valmistelevat työt tulevaisuuteksi aloitettiin syyskuussa. Alkupalvesta 2022 talviuintipaikka avattiin. Tätä varten paikalle tuotiin pukukoppikontti ja rantaan tehtiin portaat sekä sähkönsyöttö pumpulle. Palvelusta vastaa kauden aikana Kellokosken alun talviuintijaos. Jokelan osalta talviuintipaikkaa ei turvallisuussyistä voitu toteuttaa vaan selvitykset vieraslajien poistamiseksi aloitettiin.

Jokelan tekonurmen puku- ja tuomarikoppiin asennettiin uudet sähkölukot, PIN-koodilla. Tekonurmen uusiminen siirtyi vuoteen 2023, jota varten loppuvuonna 2022 tehtiin yksityiskohtaisempi suunnitelma uusimisesta.

Metsäpirtti

Suljettuna 7.2.2022 saakka koronarajoitusten takia. Sulun aikana Metsäpirtin tilojen käyttö oli mahdollista kouluille sekä päiväkotiryhmille rajoitusten mukaisesti. Kevättalven aikana suoritettiin tilojen ja piha-alueen huoltamista ja kunnossapitoa. Maaliskuun lopulla Metsäpirtillä varauduttiin tilojen osalta Ukrainan sodan pakolaisten hätämajoituksen järjestämiseen, jonka johdosta tilat eivät olleet vuokrauskäytössä. Hätämajoitus ei kuitenkaan toteutunut, valmiustila purettiin ja tilat palautuivat normaaliin käyttöön. Käyttöasteet- ja tunnit palautuivat toukokuusta 2022 edellisten vuosien tasolle. Touko-syyskuun välisellä ajanjaksolla käyttöaste oli lähes 100%. Syyskuun alussa Metsäpirtillä aloitti kaksi kokoaikaista työntekijää kuuden kuukauden veloitetyöjakson. Metsäpirtillä panostetaan alueen ulkokunnostustöihin. Muun muassa virkistysaluetta on laajennettu poistamalla pienvarpukasvustoa ranta-alueelta, päärakennuksen sekä pelikenttien alueelta. Alkuvuoden käyttöasteet ja -tunnit jäivät edellisten vuosien tasosta, mutta kesäaikana 30.5. - 30.8 tilojen käyttöaste oli 100%.

Talouden toteutuminen

Toimintatuottoja kertyi 0,3 milj. euroa, toimintamenot olivat 2,4 milj. euroa ja toimintakatteen toteuma oli 2,1 milj. euroa (mta 1,8 milj. euroa, tot. **112,9 %**).

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Liikuntapaikat ja ulkoilupalvelut -yksikön toimintamenot ovat nousseet toimintavuoden aikana merkittävästi. Talvikunnossapidon kustannukset, polttoaineiden hinnat ja verrattain tiivis liikuntapaikkaverkko tuovat kasvupainetta myös tulevaisuuteen. Liikuntapaikkojen kustannukset ylläpidon sekä kaluston huolto- ja kunnossapidon osalta on ollut nousussa maailmalla vallitsevan tilanteen johdosta. Esimerkiksi lannoitteiden hinnannousu tulevalle vuodelle on noin 30%.

Palveluverkkoa ja palveluita voidaan kohtuullisesti tiivistää ja keskittää. Liikuntapaikkoja suunniteltaessa huomio kiinnittyy huoltovapaisiin ja kustannustehokkaisiin ratkaisuihin. Erilaisilla toiminnallisilla muutoksilla voidaan myös lisätä liikuntapaikkojen käyttöä. Liikuntapaikkojen kustannustietoja lisätään. Ylläpidossa palvellaan yhä enemmän lisääntyviä käyttäjäryhmiä. Olosuhteiden laatuun ja niistä viestimiseen liikunnan lähipalveluissa lisääntyy entisestään.

Uimahalli- ja terveystoimintapalvelut

Palveluyksikkö

Vastuuhenkilö: Uimahallin esimies Pasi-Jussi Hyytinen

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022	TP MUUTOS%	TA TOT%	MTA TOT%	MTA EROTUS
TOIMINTATUOTOT	359	694	694	566	57,7 %	81,5 %	81,5 %	- 129
TOIMINTAKULUT	- 1 982	- 1 967	- 1 967	- 2 044	3,2 %	103,9 %	103,9 %	- 77
TOIMINTAKATE	- 1 623	- 1 273	- 1 273	- 1 478	-8,9 %	116,2 %	116,2 %	- 206

Palveluyksikön olennaiset tapahtumat

Toimintavuoden tavoitteet:

- Maauimalahankkeen ja kaavan yhteensovittaminen (tarveselvitysten pohjalta)
- Uimahallin verkkokauppa avataan ja digipalveluita lisätään
- Pitkän tähtäimen toimenpiteisiin varautuminen (raportti)
- Uusia avauksia hyvinvointivalmennuksessa ja terveystoiminnassa kuntalaisille

Uimahalli oli suljettuna koronarajoitusten vuoksi 31.1.2022 asti, ja se avattiin 1.2. ilman rajoituksia. Koululaisten uinninopetuksia järjestettiin tammikuussa sulun aikana normaalin aikataulun mukaisesti. Terapia-allasta käytettiin koronasulun aikana lääkinnälliseen kuntoutukseen. Myös lasten ja nuorten harrastustoimintaa järjestettiin uimahallilla koronasulun aikana. Koululaisten uinninopetukset toteutuivat kevään ja syksyn aikana suunnitellusti. Opetuksessa käytettiin apuna lisäresurssina edellisten vuosien tapaan Tuusulan Uimaseuraa.

Uimahallin kesän huoltotauko oli 27.6.-2.8. välisenä aikana. Uimahallin kosteiden tilojen kuntoarviot ja kartoitukset tehtiin kevään aikana ja kesähuollon aikana uimahallin kiinteistöön tehtiin tarkempi ja kattavampi kuntoarvio. Kuntoarvion tulokset saatiin marraskuussa. Kuntoarvion perusteella uimahallilla joudutaan tekemään perusteellisempia korjaustöitä märkätiloissa, allastiloissa sekä myös rakenteissa joka vaatii uimahallin pidempiaikaista sulkua. Korjaustöiden tarkempi selvittely on aloitettu. Kesähuollon aikana myös yksi IV-koneista uusittiin. IV-koneen vaihtotyön vuoksi uimahallin kesähuoltotauko oli viiden viikon mittainen. IV-koneen uusimisen myötä puku- ja pesutilojen ilmanvaihtoa saatiin parannettua. Kahvio- ja lipunmyyntitilojen parannustöiden suunnittelu on aloitettu ja muutostyöt on tarkoitus tehdä 2023 kesällä. Uimahallin kävijämäärät olleet n.80% tasolla verrattuna samaan ajankohtaan ennen koronaa. Uimahallin verkkokauppa avattiin keväällä. Sijaisjärjestelyjä ollut paljon ja ohjattuja ryhmiä on jouduttu tilapäisesti perumaan sairastelujen vuoksi. Halli on kuitenkin saatu pidettyä avoimena aukioloaikojen mukaisesti. Yksi liikunnanohjaaja irtisanoutui kesällä eikä uutta olla saatu rekryttyä syksyn aikana, rekrytointi jatkuu edelleen.

Mahdollisiin sähkökatkoksiin ollaan varauduttu ja niihin on tehty erilliset toimintasuunnitelmat.

Marraskuusta alkaen uimahallin saunoista osa on pois päältä sekä höyrysauna on päällä porrastetusti sähkön säästösyistä. Myös mittavia sähkönkulutusta vaativia toimenpiteitä ollaan aikataulutettu siten että niitä ei tehdä valtakunnallisten energiapiikkien aikana.

Hyvinvointivalmennus -hanke päättyi aikaisemman suunnitelman mukaisesti 31.12.2022.

Hankkeen juurruttamistavoitteet saavutettiin mallikkain tuloksin. Hyvinvointivalmennusta liikkumislähetteen osalta jatketaan vuoden 2023 aikana yhteistyönä Keusote -alueen ja työterveyshuollon kanssa.

Hyvinvointivalmennuksen resurssit kutistuvat merkittävästi vuoden -23 alussa, kun hyvinvointivalmentajan työsuhde päättyy. Tammikuusta -23 alkaen terveystoiminnan koordinaattori hoitaa pääsääntöisesti uudet, alkavat hyvinvointivalmennusprosessit. Resurssimuutos tulee viemään terveystoiminnan koordinaattorin osan.

Hyvinvointivalmentajaresurssin päättyessä 31.12.22. jälkeen toimintaa voidaan jatkaa niin, että hyvinvointivalmentaja hoitaa ostopalveluna marraskuun -22 loppuun mennessä mukaan ilmoittautuneet asiakkuudet. Keskenäiset asiakkuudet hoidetaan loppuun tammi-maaliskuussa. Kuntalaisille tarjotaan tammikuussa -23 alkavaa ryhmähyvinvointivalmennusta. Hyvinvointivalmentaja hoitaa vuoden ensimmäisen ryhmähyvinvointivalmennuksen ostopalveluna.

Liikkumislähetteen käyttöönottomenetelmien ja -toteutuksen onnistuneet tulokset puoltavat käytänteiden jatkumista ja hyvinvointivalmennuksen laajentamista. Aloitamme kokeiluna kevään toisen ryhmähyvinvointivalmennuksen kohdentamisen työllisyyspalveluille (maalis-huhtikuu). Yhteistyömme alkaa kuntouttavan työtoiminnan kanssa.

Hyvinvointivalmennusmallin sisällä uusia interventioita käynnistettiin syksyllä -22. Kunnan työntekijöiden kuntosalille järjestettiin kaksi kertaa syksyllä ohjaus- ja välineopastusta. Kuntosalin yleisviihtyvyyttä kohennettiin Tuusulan kuvataidekoulun yhteistyöprojektilla, opiskelijat toteuttivat tehosteseinän. Lisäksi keväälle -23 suunniteltuja työyhteisöihin kohdennettuja tyhy-paketteja tullaan edelleen tarkastelemaan ja aihe on viety käsiteltäväksi kunnan työhyvinvointiryhmään.

Tuusulan kunnan hyvinvointivalmennus tulee jatkossakin osallistumaan myös kutsuntoihin.

Liikkuva koulu -valtionavustus päätettiin jättää hakematta, ja kohdentaa hyvinvointivalmennusmallin avulla valmennusta laajemmin kunnan eri toimijoille, mahdollista kouluyhteistyötä poissulkematta.

Vuoden -22 aikana hyvinvointivalmennukseen hakeutui liikkumislähetteellä uusia asiakkaita yhteensä 46, Tuusulan kunnan työntekijöitä työterveyshuollon liikkumislähetteellä 26 ja Keusoten liikkumislähetteellä 20 henkilöä. Lisäksi kutsunnoissa liikkumis- ja elintapaneuvontaan osoitti kiinnostustaan 9 nuorta, joista kahden kerran valmennukseen osallistui 2.

Hyvinvointivalmennustapaamisia on ollut yhteensä 248. Kunnan työntekijöiden tapaamisia on ollut 165, Keusoten asiakastapaamisia on ollut 83. Peruutuksia on tullut yhteensä 77.

Ryhmähyvinvointivalmennusryhmiä toteutui 3. Jokaisen ryhmän toteutumiskertoja oli 7. Tammi-helmikuun ryhmävalmennus jätettiin koronan vuoksi järjestämättä. Maalis-huhtikuun ryhmässä oli 7 osallistujaa, syksyn ensimmäisessä ryhmässä osallistujia oli 3 ja syksyn toisessa ryhmässä 9. Mainostimme valmennuksia Keski-Uudenmaan viikko- ja digilehdessä, Facebook -sivuilla ja paperiversioina työterveyshuollossa.

Syke Tuusulan kanssa yhteistyönä toteutettavat matalan kynnyksen kehon hyvinvointitunnit ovat toteutuneet, kävijämäärät ovat olleet alkusyksyn keskiarvolla noin 5 henkilöä/kerta, kävijämäärät vähentyneet huomattavasti joulua kohti mentäessä.

Tuusulan nyrkkeilyseuran kanssa yhteistyössä toteutettavat tyhy-kuntonyrkkeilyt toteutuvat edelleen, kävijämäärä on vaihteluvälillä 8-12, keskiarvo 11,7 henkilöä/kerta. Yhteistyömme molempien kanssa jatkuu keväällä -23.

Valmennuksen kokopäiväresurssin vähentyessä joudumme supistamaan hyvinvointivalmennusten määrää. Hyvinvointivalmennusta tarjotaan kuitenkin jatkossa rajallisesti Keusoten ja työterveyshuollon kautta tuleville asiakkaille. Lisäksi uusia avauksia tarkastellaan aktiivisesti.

Kolmivuotisen hyvinvointivalmennushankkeen virallinen raportti julkaistaan viimeistään helmikuussa -23.

Koronarajoitusten vuoksi kevätkauden liikuntaryhmät aloitettiin viikolla 6. Etäkuntojumppa alkoi normaalisti viikolla 2. Syksyn 2022 liikunnanryhmien suunnittelu aloitettiin helmikuussa tilojen varaamisella ja ohjaajien rekrytoinneilla. Ryhmät alkoivat viikolla 35 ja kausi toteutui normaalisti. Ilmoittautumiset sekä mainonta hoidettiin yhdessä Tuusulan Opiston kanssa. Touko-kesäkuussa järjestettiin nurmikkojumppia. Uimahallilla järjestettiin touko- kesäkuun aikana lasten uimakouluja 48 ryhmää. Ryhmät täytyivät pääsääntöisesti hyvin, mutta vapaita paikkojakin jäi. Myös Jokelan ja Kellokosken kuljetusuimakoulut järjestettiin ensimmäisen kerran sitten kesän 2019.

Syyslomalle järjestettiin maksutonta toimintaa uimahallille yhteistyössä Syke-Tuusulan kanssa. Lasten parkourtempurataa alakerrassa ja peuhutunteja altaalla, sekä aikuisille inbody-mittauksia.

Talouden toteutuminen

Toimintatuottoja kertyi 0,6 milj. euroa, toimintakulut olivat 2,0 milj. euroa ja toimintakatteen toteuma oli 1,5 milj. euroa (mta 1,3 milj. euroa, tot. **116,2 %**).

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Uimahallin kassan ja kahvilan muutostyöt parantavat entisestään asiakaskokemusta ja hallin palvelutoimintaa. Toteutus tehdään kesän 2023 aikana. Linja-autoterminalin ja Rykmentinpuiston tien rakentaminen vaikuttaa lähitulevaisuudessa uimahallin käyttöön. Eniten haittaavat työt tehdään 2023 heinäkuussa, jolloin suoritetaan kesähuollon toimenpiteet ja uimahalli pidetään suljettuna.

Uimahallin kiinteistön rakenteita on tutkittu ja erilaista korjaustarvetta ja niiden toteutussuunnittelua on edessä. Korjausselvitysten yhtenä tavoitteena on kehittää pitkäjänteisyyttä kiinteistön kunnossapitoon. Uimahallin laajennustarpeet tulee ottaa huomioon ympäristön rakentuessa, samalla määritellään tarkemmin korjaus- ja kunnostustoimenpiteitä tuleville vuosille. Uimahallissa tehdään jatkuvasti erilaisia energiasäästäviä toimenpiteitä ja kuntayhteistyönä lisätään ylikunnallisia palveluita ja tuotteita.

Alueellinen nuorisotyö ja tapahtumapalvelut

Palveluyksikkö

Vastuuhenkilö: Alueellisen nuorisotyön päällikkö Piia Helin

Käyttötalous (1 000 €)	TP 2021	TA 2022	MTA 2022	TP 2022	TP MUUTOS%	TA TOT%	MTA TOT%	MTA EROTUS
TOIMINTATUOTOT	11	11	11	9	-18,0 %	80,6 %	80,6 %	- 2
TOIMINTAKULUT	- 942	- 995	- 995	- 924	-2,0 %	92,8 %	92,8 %	72
TOIMINTAKATE	- 932	- 984	- 984	- 915	-1,8 %	92,9 %	92,9 %	70

Palveluyksikön olennaiset tapahtumat

Toimintavuoden tavoitteet:

- Nuorille kehitetään monipuolisia kohtaamistapoja ja koulunuorisotyötä lisätään
- Pelitoimintaa kehitetään
- Hyrylän uusi nuorisotila suunnitellaan kauppakeskuksen yhteyteen
- Kulttuurikasvatusta laajennetaan osaksi nuorisotyötä
- Kerätään tietoa miten nuoret tänä päivänä harrastavat ja viettävät aikaa

Kevätkausi nuorisotiloilla alkoi suunnitelmien mukaan. Tammikuussa kävijämäärissä haasteena näkyi vielä vallitseva koronatilanne, mutta kevättä kohden edetessä nuoria saatiin lisää mukaan toimintaan. Osassa Tuusulan alueista oli havaittavissa levotonta käyttäytymistä nuorten osalta ja sen kautta eri nuorisoilmiöiden esiin tulemistä. Nopealla puuttumisella eri yhteistyötahojen kanssa asioita selvitettiin. Syyskaudella perjantaisin jalkauduttiin kohtaamaan nuoria eri puolilla Tuusulaa. Loppuvuotta kohden nuoria ei tavoitettu aktiivisesti jalkautumalla, toimintaa aktivoitiin enemmän Riihikallion alueelle perjantai-iltoihin.

Kesäkaudella pidimme Pop - Up nuorisotilaa Hyrylän keskustassa avoinna kaksi kertaa viikossa. Heinä- ja elokuussa Pop - Up oli avoinna nuorille aina tiistaisin ja keskiviikkoisin kello 14.00-19.00. Kävijöitä riitti hyvin, noin 20-25 nuorta päivässä. Tuusula-viikolla olimme liikkeellä pakettiauton kanssa ja kohtasimme nuoria eri puolilla Tuusulaa. Liikkuva nuorisotalo oli ensimmäistä kertaa kokeilussa ja nuorten kohtaamiset jäi vaan muutamaan mainostuksesta huolimatta. BMX-radon avajaisissa olimme myös mukana, pidimme lajikokeilupistettä, jossa kävijöitä riitti paljon lapsista aikuisiin. Lisäksi osallistuimme osaltamme Pride - tapahtumaan, jossa itse tapahtumassa kohtasimme nuoria ja järjestimme tapahtuman jatkot alle 18-vuotiaille nuorille Jokelan Monarille. Marraskuussa olimme mukana järjestämässä Pihatapahtumaa perheille Martta Wendelinin päiväkodilla. Tapahtuma keräsi 158 kävijää. Järjestimme uimahallin henkilöstön kanssa Pool Party tapahtuman. Tapahtumaan osallistui 114 nuorta.

Nuorisotiloilla on ollut tasaisesti kävijöitä. 5.-6. -luokkalaisten iltoihinkin kävijöitä riittänyt ja niille on edelleen tarvetta. Uutena toimintana on alkanut talviloman jälkeen 5.-6. -luokkalaisten illat myös Mikkolan koululla. Riihikallion liikuntavuoro vetää nuoria viikoittain. Tavoitteena on kevään aikana saada nuoria innostumaan erilaisista toiminnoista ja tapahtumista myös nuorisotilojen ulkopuolella ja osallistaa nuoria suunnitteluun nykyistä enemmän. Kaksi nuorisohjaajaa ohjasi talotyön lisäksi Tuusulan kirjastolla Dungeons and dragons-peliryhmätoimintaa kuusi kertaa touko-kesäkuun aikana. Tämä toiminta tavoitti 28 kiinnostunutta nuorta. Dungeon ja dragons peliryhmää jatkoimme pienryhmätoimintana syyskauden nuorisotila Tertussa. Nuorisotila ympäristöissä tapahtuvien kesätoimintojen lisäksi järjestimme myös kesäkuussa retken Särkänniemeeseen, perhepäivät Jokelassa, Kellokoskella ja Urkassa, Tuusulan Frisbeegolf kiertueen sekä ohjattua matalan kynnyksen liikuntaa ulkopelien muodossa.

Toukokuussa starttasimme gaming days - pelikerhon kerran viikossa kesäkuun puoliväliin asti. Kerhoa toteutettiin yhteistyössä Xrocin kanssa ja näin mahdollistettiin nuorille pääsy tutustumaan pelimaailmaan ja pelitoimintaan. Pelitoiminta tavoitti 87 nuorta, joista suurin osa oli 5-7 -luokkalaisia. Syksyllä jatkoimme pelitoimintaa yhteistyössä Xrocin kanssa. Kahtenä päivänä viikossa. Elokuu oli hiljainen, mutta syyskuussa kävijät kasvoivat 15-30 välille per kerta. Kävijöitä on vaihtelevasti ollut loppuvuotta kohti ja selkeästi arki-ilta vetää lauantaita enemmän kävijöitä. Pelitoimintaan on tullut mukaan myös Ukrainasta tulleita nuoria, jotka ovat löytäneet myös nuorisotila Rihaan tämän kautta.

Koulunuorisotyöhön on tälle vuodelle tavoitteeksi nostettu aktiivinen läsnäolo kouluarjessa, ajankohtaisiin ilmiöihin vastaaminen yhdessä koulunhenkilöstön kanssa (esim. koulukiusaaminen, luokan ryhädynamiikka yms.) sekä yhteistyön kehittäminen vanhempainyhdistyksen kanssa.

Lukisinko-hankkeen lyriikkapajat alkoivat maaliskuun alussa Jokelan nuorisotilalta. Pajoja oli yhteensä seitsemän ja ne järjestettiin vuoroin eri nuorisotiloilla. Viimeisessä pajassa oli mukana rap-artisti Paleface (Karri Miettinen) joka ohjasi nuoria lyriikoiden tekoon. Hanke huipentui toukokuussa järjestettyyn tapahtumaan Jokelan tiilitehtaalla. Tapahtumaan osallistui 71 nuorta. Lyriikkapajoissa oli alueellisen nuorisotyön kaksi nuoriso-ohjaajaa aktiivisesti mukana.

Henkilöstön koulutuksia on ollut paljon: Uusi koulu X/yhteisöllinen nuorisotyö koulussa ja oppilaitoksessa - koulutus, Dialogia vai debattia - nuorisotyö koulu- ja oppilaitosyhteisöissä, ohjattu pelaaminen lasten ja nuorten harrastetoiminnassa, Tunneälykäs viestintä asiakastyössä, Välineitä kriisin- ja ahdistuksen kohtaamiseen sekä Nuorisobarometri 2021 -julkaisutilaisuus. Lisäksi osallistuimme 7 työntekijän voimin valtakunnalliseen kaksipäiväiseen Nuori2022 tapahtumaan.

Hyrylän alueen nuorisotyö: Hyrylän koulukeskuksella on tehty yhteistyötä ja viikoittaisia torstaivisailuja. Kerran kuussa torstaivisojen yhteydessä järjestämme Tuusulan seurakunnan kanssa koulukahvit. Visailuissa kohdataan viikoittain 150-180 oppilasta. Järjestimme 7.-luokkalaisten jatkoryhmäytykset tammikuussa yhdessä seurakunnan nuorisotyöntekijän ja koulukuraattorin kanssa. Yritimme loppukevästä saada keskiviikoiksi välituntitoimintaa ulos ruokavälitunneille. Tämä ei onnistunut, koska välitunnit eivät ole pakollisia oppilaille olla ulkona ja liikuntasalia emme saaneet käyttöön. Lokakuussa aloitimme koulun toiveesta torstaisin ulkovälituntitoiminnan muun muassa pihapeliin muodossa. Toimintaan osallistuu kerrasta riippuen 50-80 nuorta. M-luokan kanssa yhteistyö jatkui edelleen kerran viikossa kevätlukukauden ajan. Syyslukukauden alkaessa ryhmäitimme Hyrylän koulukeskuksen kaikki uudet 7. luokkalaiset sekä heille jatkoryhmäytykset järjestettiin syysloman jälkeen. Ryhmäytykset toteutettiin yhdessä koulunhenkilökunnan sekä seurakunnan nuorisotyöntekijän kanssa. Talviloman jälkeen aloitimme 5.-6. -luokkalaisten illat Mikkolan koululla joka tiistai ja toiminta on jatkunut myös syyskauden. Yhteistyö Mikkolan koulun kanssa on hyvää ja sujuvaa.

Keudan kanssa yhteistyö on lisääntynyt. Nuoriso ja vapaa-ajanohjaaja-alan opiskelijaryhmän kanssa toteutimme toiminnallisen välitunnin. Opiskelijat saivat yhdessä ohjaajien kanssa keksiä viisi toimintapistettä ja yhdessä toteutimme välitunnin. Myös Keudan tutoreiden kanssa yhteistyö on aloitettu. Olemme olleet mukana suunnittelemassa heidän kanssaan uusille opiskelijoille elokuuhun tutustumista ja ohjelmaa. Elokuussa tiimi on mukana ottamassa uusia opiskelijoita vastaan. Myös syksyn ryhmäytykset on aikataulutettu. Kasku -tunnit on saatu keväällä Keudalla päätökseen. Yksi ohjaajista oli puhumassa tuleville nuoriso- ja yhteisöopiskelijoille nuoriso-ohjaajan työstä ja toimenkuvasta. Syyskausi alkoi Keudallakin heti yhteistyön merkeissä. Kirkkotiellä olimme vastaanottamassa uusia opiskelijoita elokuussa. Ohjelmassa oli tutustumisleikkejä ja rakennukseen tutustumista. Myös elokuun loppupuolella oltiin kolme uutta opiskelijaryhmää ryhmäyttämässä. Syyskaudella aloitimme myös kirkkotiellä "Tiistai Breikin", jossa opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus tulla liikuntasaliin pelailemaan sekä kohtamaan nuoriso-ohjaajaa. Hiljalleen opiskelijat ovat tulleet tutuiksi ja monen kanssa on luottamus rakentunut ja on voitu keskustella vaikeistakin asioista. Joulukuussa teimme Keudan kanssa myös muutakin yhteistyötä jouluteemaan liittyen.

Osallistuimme muun muassa Keudan joulukalenteriin olemalla yhden päivän joulukalenterinluukku ja tarjosimme joulutunnelmissa kilpailuja, pelailua ja glögiä jutteluiden lomassa. Kävijämäärät ovat vaihdelleet Tiistai Breikissa 15-50 henkilön välillä kerrasta riippuen.

Hyrylän kirjastolla olemme olleet keväällä maanantai- ja perjantai-iltaisina. Kirjastolla oli haasteita joidenkin nuorten kanssa, mikä ilmeni mm. huonona käytöksenä. Maaliskuussa tiivistimme yhteistyötä kirjaston kanssa tavoitteena saada nuoria pois alakerrasta häiriköimästä ja tulemaan heille tarkoitettuun tilaan yläkertaan. Nuoret kaipaavat omaa paikkaa Hyrylän keskustan alueella. Alkuvuodesta saimme varattua yhteisötila Aunelan kolmeksi perjantai-illaksi nuorille. Paikka oli nuorille vieras, mitä pidämme syynä sille, että he eivät löytäneet paikalle. Maaliskuun lopussa aloitimme myös perjantai-iltojen jalkautumiset Hyrylän alueella. Discordin pelitoimintaa kokeilimme hiihtolomalla, ja otimme sen viikoittaiseen ohjelmaan takaisin, mutta kesää kohden toiminta discordissa hiljeni ja nuoria ei enää siellä tavoitettu. Toukokuussa saimme käyttöön kirjaston läheltä, torin laidalta tilan, johon pääsimme rakentamaan nuorille kesän ajaksi Pop Up nuorisotilan. Saimme muiden alueiden työntekijöiden avulla järjestettyä niin, että tila on avoinna koko kesän kaksi kertaa viikossa. Kuukauden aikana on ollut muutama ilta, jolloin nuoria ei ole tilalla näkynyt. Muuten on ollut kävijöitä 2-20 välillä. Syyskaudella saimme vakiinnutettua Pop Up toimintaa ja se on ollut 5lk ylöspäin oleville nuorille auki maanantaisin, torstaisin ja perjantaisin. Nuorisotilan jäsenlomakkeen täyttäneitä tänä syksynä on 40.

Yhdessä kulttuuri- ja museopalveluiden kanssa toteutimme nuorille lokakuussa Vuoden kummin – tapahtuman. Tapahtuman yksi osio oli pakohuonepeli Klaavolan museolla. Tätä peliä suunnittelimme yhdessä neljän nuoren kanssa. Pelin pilottiversion pääsi kokeilemaan vapaa-aikapalveluiden ja kulttuuripalveluiden työntekijät. Nuoret olivat myös mukana tässä mukana ns. pelinvetäjinä. Taiteiden yössä jalkauduimme nuorten pariin Hyrylän tapahtumassa. Varsinaisessa tapahtumassa nuoria oli vähemmän, mutta tapahtuman ulkopuolella nuorisoa riitti hyvinkin paljon ja kohtaamisia oli n. 70.

Riihikallion alueen nuorisotyö: Alkuvuosi nuorisotilalla oli rauhallinen. Helmikuussa nuoret löytäneet arkena talolle, osa viikonloppuilloista on ollut hiljaisia. Nuorille on järjestetty talolla heidän toivomiaan turnauksia ja keskusteltu ajankohtaisista asioista. Talvilomaviikko oli hiljainen. Nuorisotaloillat ovat maaliskuussa olleet vilkkaita ja nuoria on paljon. Peliturnaukset, torstain kokkailut ja liikuntasalivuorot ovat olleet hyvin vilkkaita. Huhtikuu oli rauhallinen kuukausi, kävijöitä oli paljon, mutta määrään nähden rauhallista. Toiminta starttasi hattaran tekemisellä aprillipäivänä, kävijöitä ja etenkin syöjiä oli paljon. Perinteeksi muodostuneen munajahdin sijaan järjestimme tänä vuonna munien maalausta nuorille, suklaamunien huonon saatavuuden takia. Toukokuu oli nuorilla toiminnantäyteinen, viimeiset kokeet ja jatko-opiskelupaikat olivat mielessä ja toki myös koulun päättäjäisiä suunniteltiin hyvissä ajoin. Taloillat ovat olleet vaihtelevasti haastavia, muutamia nuoret haastaneet kovasti. Tilatyön syyskausi alkoi 17.8, nuoria oli iso määrä jo odottelemassa oven edessä Kertsin aukeamista. Illat ovat olleet hyvin rauhattomia ja todella paljon on tehty ilkeästä Kertsissä ja Kertsin ympärillä. Näistä keskusteltu nuorten kanssa myös muutamiin vanhempiin oltu yhteydessä. Nuorisotilan ympäristössä myös nuoria saatu kiinni alkoholinkäytöstä, myös sähkökupakka (vape) on ollut kovassa suosiossa nuorten keskuudessa ja näkyy nuorisotilalla. Vapeja on käytetty jonkun verran myös sisällä nuorisotilalla. Lokakuussa Riihikalliossa on alkanut myös näkymään "roadman" kulttuuri. Tavarointa on varastettu koululta, Kertsiltä ja jopa nuorilta heidän ulkona ollessaan. Nuoria on käynyt vähemmän lokakuussa kuin vuosi sitten, mutta kävijöillä selkeä tarve turvallisen aikuisen seuralle. Marraskuu lähti rauhallisesti liikkeelle, kunnes selvittelimme muutamia nuorten välisiä kahakoita, joita tullut liikuntasalivuoroissa, nuorisotilalla sekä pihalla nuorisotilan ympäristössä yhdessä nuorten ja heidän huoltajien kanssa. Kertsin iltojen aikana on myös pyöriä varasteltu telineistä, usein ne ovat olleet lukitsemattomia, mutta myös lukittuja on varastettu. Tekijät ovat usein tallentuneet valvontakameroille. Joulukuu oli rauhallisempi niin nuorisotilalla kuin sen ympäristössäkin. Toimintaan on osallistunut hyvin nuoria, turnaukset rauhoittavat iltaa hieman ja kokkis on edelleen yhtä suosittu kuin aina ennenkin. 5-6 luokkalaisten illat olivat hyvin toiminnan täyteen ja osittain rauhattomia, heillä on valtavasti energiaa sekä intoa toimintaa kohtaan. Myös osa pienemmistä on alkanut pyrkiä sisään muina päivinä kuin

keskiviikkoina, joka on osoitettu heille. Tarve nuorisotilan aukiololle on selvästi kova. Nuorisotilan jäsenlomakkeen täyttäneitä tänä syksynä on 147.

Koulunuorisotyön osalta vuosi on lähtenyt hyvin käyntiin ja nuoret ovat aktiivisia koululla. Alkuvuodesta on puututtu pahoinpitelyihin ja somekäyttämiseen. Näitä asioita on selvitelty yhteistyössä koulun, vanhempien sekä tarvittavien yhteistyötahojen kanssa. Koulunuorisotyötä teimme n.2 kertaa viikossa ja kohdattuja nuoria koululla laaja määrä. Osallistuttu myös 6.luokkalaisten vanhempain iltaan ja järjestämme 6.luokkalaisille ja heidän vanhemmilleen tutustumispäivän ennen nuorisotilan aukeamista. Kesäkuu alkoi koulujen päättäjäviiikonlopulla, jolloin Kertsi oli auki. Nuoria ei montaa ollut nuorisotalolla, mutta niille jotka täällä olivat, tarvitsivat paikan, jossa olla. Muuten kesäkuun toiminta oli rauhallista n. 30-40 nuorta / kerta. Olimme Kertsin ympäristössä kaksi ensimmäistä kesäkuun viikkoa grillaten, pihapelejä pelaillen ja sumoillen. Nuoret toivovat edelleen, että kesällä olisi enemmän tapahtumaa omalla alueella. Syksyn koulunuorisotyö alkoi uusien seiskaluokkalaisten ryhmäytyksillä. Mukana oli myös seurakunnalta ohjaaja. Koululla olemme kiertäneet 5-6 luokissa mainostamassa toimintaamme ja kutsuneet kaikki osallistumaan. Pidimme 7.luokkalaisten vanhempain illan, josta vanhemmat saivat tulla yhdessä nuoren kanssa tutustumaan Kertsin ja sen toimintaan. 5-6 luokkalaisten vanhemmat kutsuimme myös käymään nuorisotalolla 5-6 luokkalaisten illan yhteydessä ja myös muutamia vanhempia tuli tutustumaan. Järjestimme myös koulun ja seurakunnan kanssa yhteistyössä kaikille 7.luokille jatkoryhmäyhteyttäjäpäivät Metsäpirtillä, jossa ohjelma oli suunniteltu yhteisesti ja lounaan jälkeen nuoret saivat käydä melomassa, suppailemassa jne. Syyskaudella olemme alkaneet kehittää yhteistyötä koulun vanhempainyhdistyksen kanssa ja olleet välillä heidän salivuorollaan kohtaamassa nuoria. Olemme myös järjestäneet jatkoryhmäyhteyksiä syksyllä niitä tarvitseville luokille, joita tänä vuonna on ollut yllättävän monta.

Lahelan alueen nuorisotyö: Avointen ovien toimintaa on ollut 5.-6. -luokkalaisille yksi ilta viikossa ja yläkoululaisille ja siitä vanhemmille kolme iltaa viikossa. Bänditoiminta on aktivoitunut tänä keväänä Tertussa. Nuorten kohtaamista on jatkettu sosiaalisessa mediassa ja viestein. Talvilomalla Tertussa oli pidennettyjä aukioloaikoja ja muuta nuorten toivomaa ohjattua ohjelmaa. Kesäkuussa talo oli auki myös neljänä iltana viikossa. Kauden päätösilta vietettiin 21.6., jonka jälkeen toiminnot jäivät kesätauolle. Illat sisälsivät pelailua, kilpailuja, grillausta ja kohtaamista talon ympäristössä. Syksyllä tilojen auettua avointen ovien toimintaa on ollut 11-18 vuotiaille neljänä iltana viikossa, alkaen 16.8. Alakouluikäiset huomioitiin maanantaisin heille erikseen järjestetyillä toiminnoilla. Nämä illat hiljenivät loppuvuotta kohden ja maanantaille sai tulla myös yläkouluikäiset. Nuoret tulivat hyvin toimeen keskenään. Syyslomalla tarjosimme erilaista ohjattua toimintaa nuorille. Hyväntekeväisyys yhdistys Karma ry:n kanssa oli yhteistyösuunnitelmassa pizza-perjantai, mutta sairastumisen vuoksi Karma ry siirsi tapahtuman keväälle. He kuitenkin toimittivat nuorille pizzaa ja muuta purtavaa syysloman kunniaksi. Avointen ovien illat ovat sisältäneet yksilökohtaamisen lisäksi myös säännöllisesti ohjattua toimintaa, kuten peliturnauksia, tietovisoja, elokuvia ym nuorten toiveisiin perustuvaa aktiviteettia. Yksilökohtaamisille tilailloissa on noussut selkeä tarve. Tertussa aloitettiin D&D peliryhmä syksyllä tiistai-iltaisina. Tarve tälle huomattiin kesätoiminnoissa. Syksyn D&D ryhmä osoittautui suosituksi pienryhmätöinnäksi, jonka kautta nuoret saivat uusia sosiaalisia suhteita, uusia kavereita sekä mielekästä sisältöä arkeen. Nuorisotilan jäsenlomakkeen täyttäneitä tänä syksynä on 62.

Koulunuorisotyötä on jatkettu hiljainen välitunti -teemalla ja kohtaamalla nuoria kouluarjessa. Lisäryhmäyhteyksiä on järjestetty yhteistyössä koulun kanssa ja laajennettu oppilashuoltoryhmä kokoontui tammikuussa. Yhteistyö vanhempainyhdistyksen kanssa sai lähtölaukauksen, kun yhdistyksen vastuuhenkilön kanssa käydyssä keskustelussa sovimme, että yhdistys aktivoituu myös yläkouluikäisten kanssa, tähän asti Hyökkälän koululla vanhempainyhdistys on toiminut ainoastaan alakoululla. Olemme tarjonneet asiantuntijapalveluita Keudalle käymällä kertomassa oman työmme sisällöstä alan opiskelijoille. Koulunuorisotyö jatkui elokuussa koulujen alettua aktiivisena Hyökkälän koululla vakituisen nuorisohjaajan toimesta. Hiljaiset välitunnit torstaisin, yksilökohtaamiset ja läsnäolo koululla säännöllisesti. Muuta yhteistyötä koulun kanssa on ollut mm. syksyn ryhmäytysten- ja lisäryhmäytysten suunnittelu ja toteutus,

sekä aktiivinen tiedonkulku koulun ja nuoriso-ohjaajien välillä ajankohtaisista asioista ja ilmiöistä, joihin pyritään yhteistyöllä puuttumaan välittömästi. Nuoriso-ohjaajasta on tullut osa kouluarkea, mikä on vaikuttanut siihen, että samaiset nuoret, joita kohdataan koulussa tulevat myös nuorisotilalle.

Tertun kokoaikainen nuoriso-ohjaaja toimii yhdessä Riihikallion nuoriso-ohjaajan kanssa nuorisovaltuuston ohjaajina. Uusi nuorisovaltuusto järjestäytyi 8.-9.1.2022 ja toimii aktiivisesti kokoustaen, suunnitellen tapahtumia ja kouluttautuen. Koulutus- ja ryhmäytymisviikonloppua vietettiin leirikeskus Metsäpirtillä 5.-6.3.2022. Nuvan yleiskokouksia järjestettiin kerran kuukaudessa. Yleiskokouksen valmisteli hallitus, joka kokousti niin ikään kerran joka kuukausi. Lisäksi tapahtumatoimikunta, budjettitoimikunta, sekä markkinointitoimikunta kokoontuivat kerran kuukaudessa. Nuorisovaltuusto osallistui Tuusulan Taiteiden Yö sekä Pride -tapahtumiin elo- ja syyskuussa. Molemmat tapahtumat keräsivät kiitettävän määrän nuoria- ja muita kuntalaisia pisteelleen. Nuorten Tuusula-paneelikeskustelu järjestettiin Hyökkälän koululla 1.11. Tapahtumassa päättäjät vastaavat nuoria askarruttaviin kysymyksiin. Tapahtuma oli erittäin onnistunut. Nuorisovaltuuston vaalit järjestettiin tavoitteiden mukaisesti kaikilla yläkouluilla päivällä sekä nuorisotaloilla illalla 2.12. Tertussa järjestettiin vaalivalvojaiset.

Jokelan alueen nuorisotyö:

Kävijämäärät nousivat helmikuussa hiljaisen alkuvuoden jälkeen normaalille tasolle. Yhteistyö kirjaston kanssa on jatkunut hyvin, kirjaston väki on pelannut lautapelejä nuorten kanssa ja esitellyt toimintaansa nuorille. Nuorten huoltajiin on saanut olla helmikuussa yhteydessä nikotiini tuotteiden käytön takia. Varsinkin 7. -luokkalaiset ovat ruvenneet käyttämään nikotiini tuotteita koulussa/nuorisotilalla ja vapaa-ajalla. Näitä on selvitelty huoltajien/nuorten sekä koulun kanssa. Kevättä kohden taloilla olleet äänekkäitä mutta rauhallisia. Muutama nuori sotki spraymaalilla monitoimitalon vessat, nuoret jäivät kiinni ja asiaa hoidettiin huoltajien ja nuorten kanssa. Nuoret siivosivat vessat ohjatusti. Nuorisotila on muutamana viikonloppuna käytössä Maahiset- elokuvan rekrytointeja varten. Kesäkuun aikana nuorisotilalla järjestettiin vielä kesätoimintaa, eli Monarin takapihalla grillattiin, pelattiin erilaisia pihapelejä sekä jalkauduttiin Jokelan monitoimitalon läheisyydessä. Syksyllä nuorisotilan ovet avattiin viikolla 34, kävijöitä varsinkin pienten illoissa alusta asti erittäin paljon. Karma-RY kävi esittelemässä toimintaansa Jokelassa sekä tarjosi nuorille pitsaperjantain Monarilla. Jokelan työporukalla kierrettiin 3 ala-astetta Jokelassa ja käytiin esittelemässä luokissa Monarin toimintaa sekä kertomassa aukioloajoista. Nuorisotilalla ollut erittäin paljon kävijöitä syyskuun ajan. Ala-aste ikäisten nuorten keskuudessa on noussut esiin ilkivaltaa ja levottomuutta. Syyskuun alussa nuoret varastivat monitoimitalon vessasta isoja rullia paperia sekä käyttäytyivät asiattomasti kirjaston tiloissa. Nuorten huoltajiin on oltu asianmukaisesti yhteydessä ja viety asiaa eteenpäin. Lokakuussa nuorisotilalla on käynyt ennätysmäärä nuoria, mutta päihteitä ei tilalla juurikaan näy. Monarin vessoissa riehumista ollut ja niitä on sotkettu. Marraskuun taloiltojen aikana nuorisotilan ympäristöstä ja koulun edustalta löytyneitä nuoria. Tapauksista tehty lastensuojeluilmoitukset ja oltu yhteydessä tarvittaviin tahoihin. Onneksi nuorisotilalla käyvät nuoret puhuvat meille näistä asioista ja kertovat mitä kylällä tapahtuu. Nuorisotilan jäsenlomakkeen täyttäneitä tänä syksynä on 98.

Koululla on tehty koulunuorisotyötä vähintään kerran viikossa. Yhteistyötä tehdään paljon Jokelan koulujen, varsinkin rehtorien ja kuraattorin kanssa. Olimme mukana yläasteen vanhempainyhdistyksen kokouksessa esittelemässä Monarin toimintaa, sekä juttelemassa huoltajien kanssa nuorten käyttäytymisestä. Vanhemmilta tuli paljon hyvää ja positiivista palautetta Jokelan nuorisotyöstä. Seuraava yhteistyöpalaveri on syksyllä. Tulevat seiskaluokkalaiset kävivät tutustumassa Jokelan koulukeskuksella, nuoria tutustutettiin kouluun sekä ryhmäytettiin nuorisotyöntekijöiden sekä opettajien toimesta. Koulun henkilökunnan kanssa suunniteltiin yhdessä rasteja tutustumispäivään. Tutustumispäivästä saatiin myös hyvä pohja tuleviin syksyn ryhmäytyksiin. Yhteistyötä Jokelan ala-asteiden kanssa on myös tiivistetty. Jokelan koulukeskuksella järjestettiin "amazing Jokela" missä seiskaluokkalaisille järjestettiin rastitoimintaa koulun ja nuorisotyön puolesta. Rastit suunniteltiin meidän sekä koulun yhteistyöllä. Nuoret pääsivät kiertämään kävelen ympäri Jokelaa suorittamassa erilaisia rasteja sekä tehtäviä. Päättäreissä jalkauduttiin Jokelan alueella, nuorilla oli rauhallinen sekä hyvä meininki, alkoholin lisäksi nuorilla ei muita päihteitä oikeastaan näkynyt. Päättäreissä

kohdattiin noin 140 nuorta. Jokelan alueen toinen vakituinen nuoriso-ohjaaja toimi kevätkauden nuorisovaltuuston toisena ohjaajana. Elokuussa Jokelassa jatkettiin koulunuorisotyötä. Ryhmätyöt järjestettiin nuorisotilalla viikolla 33 yhteistyössä Jokelan koulukeskuksen sekä seurakunnan kanssa. Ryhmätyöt kestivät koko viikon, ryhmytettiin 5 luokkaa eli yksi luokka per päivä. Käytiin esittelemässä itsemme sekä nuorisotilan toimintaa 7. luokkalaisten vanhempainillassa Jokelan koulukeskuksella. Koululla ja koulun ympäristössä sattunut lokakuussa muutamia pahoinpitelyitä, joita selvitetty yhdessä koulun sekä oppilaiden kanssa. Alkoholi ja vapet näkyvillä isosti nuorten keskuudessa ja näistä ollaan päästy olemaan yhteydessä nuorten huoltajiin. Erittäin paljon nuorten keskeisiä erimielisyyksiä mitä on selvitelty huoltajien, koulun henkilökunnan, sosiaalitoimen, poliisin sekä nuorten kanssa. Yhteistyö koulun sekä huoltajien kanssa toimii erittäin hyvin ja informaatio liikkuu hyvin molempiin suuntiin. Marraskuussa Jokelan yläkoululla järjestettiin yhteisöllinen vanhempainilta missä käytiin lävitse Jokelan tapahtumia ja yritettiin yhdessä koulun, huoltajien ja muiden tahojen kanssa keksiä ratkaisuja Jokelan tilanteeseen. Joulukuussa järjestettiin yhteistyössä koulun kanssa 8. luokkien jatkoryhmätyöt sekä rastipäivä yläkoululaisille. Jatkoryhmätyöt vedettiin Monarilla luokan sekä luokanvalvojan kanssa. Jatkoryhmätyösten aikana päätettiin jatkaa yhden 8. luokan ryhmätyötä vielä tammi/helmikuussa luokan huonon yhteyden sekä ilmapiirin takia. Muiden luokkien kanssa ryhmätyöt menivät hyvin ja luokat osallistuivat aktiivisesti tekemiseen mukaan. 21. joulukuuta koulukeskuksen kanssa järjestettiin yhteistyössä rastipäivä, missä oppilaat saivat omien luokkiensa kanssa kiertää opettajien sekä nuorisotyön vetämiä rasteja. Rasteihin kuului mm. lautapelipaja, aarteensintää sekä muutamia urheilullisia rasteja. Alakoulujen rehtoreille on lähetetty sähköpostia missä kysellään heidän toiveistaan ja tarpeistaan alakoulujen koulunuorisotyölle. Joulukuussa pistettiin liikkeelle idea uudesta Jokelan alueen vanhempainillasta ja vanhempainillan suunnittelu aloitetaan yhteistyössä koulun sekä vanhempainyhdistyksen kanssa tammikuun alussa. Vanhempainillassa on näillä näkymin mm. tarkoitus saada Jokelan alueen huoltajia aktiivisemmin mukaan yhteistyöhön koulun sekä nuorisotoimen kanssa.

Kellokosken alueen nuorisotyö:

Vuoden alussa Kellokoskelle on palkattu toinen vakituinen kokoaikainen nuoriso-ohjaaja, mikä on mahdollistanut nuoriso-ohjaajien näkyvyyden enemmän koulun arjessa.

Olemme saaneet kävijäkuntaa vakinaistettua ja 5.-6. -luokkalaisia nuoria on tullut lisää toiminnan piiriin. Keväällä on kävijäkunta ollut suurin piirtein sama kuin alkuvuodesta. Kouluyhteistyö on jatkunut entisellään ja ollaan tultu enemmän opettajille tutuiksi. Koulussa on nuorten parissa oltu ja kohdattu ihan mukavasti nuoria. Opettajat on hyvin ottaneet meidät vastaan ja kiinnostusta on ollut nuorisotyötä kohtaan. Keväälle suunnitellut seksuaalikasvatustunnit siirtyivät aikataulusyistä syksyyn. Teemaan päädyttiin yhteistyössä oppilashuollon kanssa. Kouluyhteistyössä olimme mukana myös teatterireissulla. Kouluyhteistyö on lisääntynyt nyt syksyn aikana ja olemme pyrkineet käymään koululla myös tiistaisin. Torstaihin otettiin kokeiluun pakolliselle ulkovälitunnille tikkari visoja. Kisat ovat olleet opiskelijoiden mieleen ja niihin osallistuu aina yli 120 oppilasta. Myös koulu on pitänyt siitä että visoja aloimme koulussa pitämään. Koululla kiertelemme pitkillä välitunneilla käytävillä ja kohtaamme nuoria. Nuoria yleensä kohdataan n. 50. Monet meidät jo koululla tunnistavat ja tulevat kertomaan kuulumisia. Myöskin opettajat ovat meihin tutustuneet ja heidän kanssa olemme myös tehneet yhteistyötä.

Jalkauduttiin kevään ja kesän aikana muutaman kerran, nuoria on ollut Kellokoskella vähän liikkeellä ja kohtaamisia on ollut vähemmän. Syyskuusi aloitettiin yhteistyössä vanhempainyhdistyksen kanssa suojatiepäivystyksellä. Lisäksi kouluvuoden alkaessa ryhmytimme kaikki seiskaluokkalaisten. Koulun kanssa yhteistyö on edelleen kasvussa ja syyskuussa pidimmekin yhteistyöpalaverin koulun kanssa, jotta olisimme vielä enemmän tietoisia ilmiöistä sekä kiusaamistapauksista, jotka nuoriin kohdistuu. Kouluyhteistyö on jatkunut ja oikeastaan myös lisääntynyt, kun olemme pitäneet satunnaisesti erilaisia kisoja pitkillä välitunneilla. Olemme lisänneet koululla olemista aina mahdollisuuksien mukaan myös tiistaisin torstaipäivien lisäksi. Yhteistyö kuvioistakin olemme keskustelleet enempi ja osallistuneet myös opettajien kokouksiin. Syyskuussa päästiin avaamaan Nuorkan ovet ja seiskaluokkalaisten ovat hyvin löytäneet paikalle.

Joten menoa ja meininkiä on tähän päivään asti piisannut ja vielä hiukka luodaan, niitä yhteisiä pelisääntöjä, että kaikkien olisi mukava tulla ja viettää aikaa meidän kanssa. Yhtenä kokeiluna ja toteutuksen alla on saada osaksi/vakinaistettua tyttöjen ilta talolle n.1x/kk, koska talon pienuuden vuoksi, tytöt eivät hirveästi talolla käy, kun pojat ovat sen hyvin vahvasti vallanneet ja kysyntää kuitenkin on. Pääsimme syksyllä aloittamaan koululla myös salivuoron, joka on jatkunut tässä koko syksyn vaihtelevilla osallistujia määrillä joka perjantai. Talokokous pidettiin marraskuussa ja talokokouksessa kyseltiin mitä nuoret toivoivat Nuorkalle lisää. Ehdotuksia otettiin vastaan ja toiveita toteutetaan ensi vuoden puolella. Nuorisotilan jäsenlomakkeen täyttäneitä tänä syksynä on 92.

Kellokoskelaiset nuoret käyvät enemmän Järvenpäässä. Kävimme myös tutustumassa Järvenpään nuorisotaloon. Koulujen päättäjäispäivä oli hyvin rauhallista ja illan aikana tavoitettiin 62 nuorta. Kesällä toteutettiin myös *osallistavan budjetoinnin* ehdotuksesta tullut nuorten puisto-olohuone. Toteutukseen osallistui pieni määrä nuoria, joista osa oli mukana suunnittelemassa ja osa myös toteuttamassa. Nuorten puisto-olohuone on otettu käyttöön ja muutamat graffitit seinältä jo löytyy. Puisto-olohuoneen avajaiset vietettiin Tuusula- viikolla. Lokakuussa jalkauduttiin Kellokoskella säännöllisesti, koska Roinilan pellolla oli ollut enempi menoa ja meininkiä.

Talouden toteutuminen

Alueellisen nuorisotyön ja tapahtumapalveluiden talous toteutui talousarvion mukaisesti. Toimintakatteen toteuma oli 0,9 milj. euroa (mta 1,0 milj. euroa, tot. **92,9 %**).

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Hyrylän alueen PopUp nuorisotila on näyttänyt tarpeen Hyrylän alueen nuorisotyölle. Myös tilaton toiminta ja nuorten tavoittaminen tilojen ulkopuolella on olennainen osa alueellista ja avointa nuorisotyötä. PopUp -tila Hyrylässä sulkeutuu ja uusi väliaikainen tila otetaan käyttöön, tiloja sisustetaan ja varustetaan nuorten kanssa. Väliaikaisen tilan aukeamista markkinoidaan aktiivisesti, jotta nuoret tavoitetaan mukaan toimintaan mahdollisimman hyvin.

Talven taittuessa kesää kohden jalkautumista lisätään erityisesti Hyrylän alueella. Henkilökuntaa koulutetaan jalkautumiseen ja Jokelan alueella aktiivisille vanhemmille järjestetään jalkautumiskoulutusta. Jokelan alueella kiinnitetään erityistä huomiota vallitseviin ilmiöihin kouluttamalla henkilökuntaa kohtaamaan nuoria ja nuorten elämässä esiin nousevat erityistarpeet huomioiden. Eri-ikäisten nuorten tuen tarpeet moninaistuvat, hyvin resursoitu avoin toiminta mahdollistaa palveluohjauksen ja myös oikea-aikaisia toimia verkostotyössä.

Kesätoimintaa voidaan lisätä vakinaisen henkilökunnan lisääntyessä. Tavoitteena on järjestää koko kesäloman ajaksi nuorille turvallisia vapaa-ajanvietto mahdollisuuksia. Nuorten kesätyöllistämistä kehitetään yhdessä Tuusulan 4H- yhdistyksen kanssa. Nuorisotilatyön yhtenä tavoitteena on osallistaa ja aktivoida nuoria enemmän tilatoiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Yhteistyö tiivistyy nuorisotyötä kunnassa tekevien tahojen kanssa. Koulunuorisotyön teemat ja työskentelytavat monipuolistuvat. Palvelukeskuksen pysyvän nuorisotilan suunnitelmat tarkentuvat. Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset heijastuvat nuoriin. Nuoriso-ohjaajien jatkuvaa kouluttautumista erilaisiin tarpeisiin tulee mahdollisuuksien mukaan tukea.